

Elle Toop

Ajassa muuttuva perinne

Perinnekuosien mahdollisuudet nykykäytössä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Vaatesuunnittelu

Muotoilun koulutusohjelma

Opinnäytetyö

30.05.2014

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Elle Toop Ajassa muuttuva perinne. Perinnekuosien mahdollisuudet nykykäytössä 46 sivua + 2 liitettä 30.05.2014
Tutkinto	Metropolian ammattikorkeakoulu
Koulutusohjelma	Muotoilu
Suuntautumisvaihtoehto	Vaatesuunnittelu
Ohjaaja	Marja Amgwerd, TaM
<p>Opinnäytetyöni tavoite on selvittää, olisiko Suomessa tarpeeksi asiakaskuntaa kansanperinne-aiheisille tuotteille. Suomessa perinnekuoseista inspiroitujen tuotteiden tarjooma on suppeampi kuin Virossa. Tutkimukseni lähtökohtana oli ymmärtää, onko kyse vähäisestä tarjonnasta vai puuttuvasta kiinnostuksesta.</p> <p>Opinnäytetyössä annan lyhyen katsauksen perinnekuoseihin ja selvitän perinnepukujen kehittymistä muinaiskaudelta asti. Vertailen työssä sekä Suomen että Viron perinnepukuja ja sitä, miten puvut ovat ajan mukana muuttuneet. Kirjojen ja blogien avulla esittelen perinnekuosien nykyisiä käyttötapoja. Esittelen myös työssä kaksi suunnittelemaani vaatekokonaisuutta, joiden muotoilu on saanut inspiraationsa Suomen ja Viron kansanperinteistä.</p> <p>Opinnäytetyön teoriaosuudessa olen käyttänyt sekä viron- että suomenkielistä kirjallisuutta ja verkkosivuja sekä haastatteluja. Haastateltavat ovat perinnekuosien parissa työskenteleviä ammattilaisia. Olen ottanut huomioon myös käsityöharrastajien mielipiteitä.</p> <p>Tutkimuksen avulla olen etsinyt vastausta kysymykseen, onko perinnekuoseihin keskittyvän yrityksen perustaminen Suomessa kannattavaa. Olen pohtinut erilaisia ongelmia ja sitä, mitä mahdollisesti tulen kohtaamaan perustaessani yritystä.</p> <p>Yhteenvetona voin todeta, että kiinnostusta kansanperinne-aiheisia tuotteita kohtaan on ja päätelmäni on, että kysyntää varmastikin riittäisi. Yrityksen perustamisessa on kohdattava samat haasteet kuin muillakin aloilla.</p>	
Avainsanat	Perinne, kansanpuku, muotoilu, muoti

Author Title	Elle Toop Time changing with the Legacy. Ethnology possible usefulness nowa-days
Number of Pages Date	46 pages + 2 appendices 30 May 2014
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Designing
Specialisation option	Fashion and Clothing
Instructors	Marja Amgwerd, MA
<p>The main purpose of this thesis is to determine interest in national clothing, fabrics and design. Comparing to Estonia, we will find that in Finland ethnological themes in clothing are not used much. The main purpose of the research was to determine if it is due to poor marketing or to the genuine lack of interest.</p> <p>This thesis presents a short review of a national clothing design and its progress from olden times till to the present time. Finnish and Estonian national clothes design are compared in historical perspective. A possible use of some national themes and styles has been proposed on examples from books and internet blogs. Both Estonian and Finnish sources have been used in the theoretical part of the thesis.</p> <p>Two professionals who work with national styles have been interviewed. Some attention was paid to amateur hobbyists' notes as well.</p> <p>Two full sets of clothing disdains have been inspired and proposed by Estonian and Finnish national legacy.</p> <p>The main discussion was viability of Finnish based business (which would specialise on national clothes design) would be there enough customers to be successful business. Problems with such business set up have been also discussed.</p> <p>In conclusion we might say that interest against traditional style and themes were genuine and most likely there would be enough customers.</p> <p>Also can be stated that problems and challenges with development of such business will not be any different from any other similar business.</p>	
Keywords	Legacy, traditional style, design, fashion

Sisällys		
1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Tutkimuksen tavoite ja tutkimusmenetelmät	
2.2	Tutkimuksen keskeiset käsitteet	
3	LYHYT KATSAUS PERINNEVAATTEEN KEHITYKSEEN	5
3.1	Muinaispuku Suomessa ja Virossa	5
3.2	Suomen ja Viron muinaispuvun yhteiset piirteet	6
3.3	Euran emännän puku	6
4	ULKOMAISIA VAIKUTTEITA	8
4.1	Ulkomaisia vaikutteita Virossa	8
4.2	Ulkomaisia vaikutteita Suomessa	10
4.3	Sivistys tapojen muokkaajana	12
4.4	Perinnepuku Suomessa	14
5	PERINNEKUOSIT NYKYKÄYTTÖÖN	16
5.1	Uusi hameraita ja perinnekuosien uudelleen käyttö	16
5.2	Sattuman osuus perinnevaatteen käytössä ja muuttumisessa	20
5.3	Oma ideointi	22
5.3.1	Valkoinen puku	23
5.3.2	Tuulipuku	25
6	MARKKINOIDEN KARTOITUS	27
6.1	Yleiskatsaus perinnetuotteista	Error! Bookmark not defined.
6.2	Haastattelut ja markkinoiden kartoitus	30
6.3	Epäilyjä	31
7	OMA YRITYS	33
7.1	Asiakasryhmät	34
7.2	Materiaalit	34
7.3	Tuoteryhmät	35
7.4	Valmistuttaminen	37
7.5	Markkinointi	37
7.6	Myyntipaikka ja myynti kuluttajalle	39
7.7	Kierrätys	41

Lähteet

43

Liitteet

Haastattelukysymykset 1

Haastattelukysymykset 2

1 JOHDANTO

*Näkö on kuin luoja luop´, tavat kuin itse tahtoo, vaatteet varoja myöten.
(Kuopio)*

Avoin maailma tarkoittaa monikulttuurisuutta ja rajojen helppoa ylitystä, mitä ne rajat sitten lienevätkään. Ymmärrys erilaisuudesta ja yksilöstä on kuitenkin rakennettu ihmisen sisään. Pelko hävittää kasvot monimuotoisessa nykymaailmassa on nostanut halun erottautua joukosta. Yksi tapa siihen on yksilöllinen pukeutuminen.

Yksi hyvä tapa osoittaa yksilöllisyyttä on itse tehdyt vaatteet ja asusteet. Tusinatavaran houkutus on laskenut aiempaan verrattuna myös nuorten keskuudessa. Nopea katsaus internettiin antaa ymmärtää, miten paljon nykyään on käsityöstä kiinnostuneita nuoria naisia. He vaihtavat kokemuksia, kuoseja ja vinkkejä hyvistä materiaalikätköistä ja löytöpaikoista. Bloggareiden välillä liikkuu jopa vanhoja muotilehtiä ja sivuilla kysytään bloggaajilta neuvoja perinnekuoseista. Se saattaa olla merkki siitä, että ihmiset ovat alkaneet enemmän kiinnostumaan juuristaan ja perinteisistä käsitöistä. Vaikka omia ajatuksiaan jakavia ei ole kovin monta, oletan kiinnostuksen aihetta kohti olevan suurempaa kuin mitä siitä voi lukea netistä.

Taitotieto perinteisten kansanvaatteiden valmistuksesta leviää. Monet käsityöharrastajat haluavat valmistaa itselleen ikioman kansanpuvun. Enemmistö kuitenkin tyytyy jonkun yksittäisen puvun osaan tai käyttää perinnekuoseja toisella tavalla, vaikka kahvimukissa tai kangaskassissa.

Bllogeja seurattessani olen huomannut, että perinnekäsitöistä ovat kiinnostuneet niin suomalaiset kuin virolaisetkin käsityöharrastajat. Noin joka kymmenes bloggaaja esittelee blogissaan töitään, jotka ovat saaneet inspiraation perinnekuoseista. Jonkin verran on tietysti niitäkin käsityötaitoisia, jotka tekevät vain ja ainoastaan perinnevaikutteisia tuotteita ja saattavat joskus myydäkin niitä. Virossa toimii joukko käsityöläisiä, jotka valmistavat työkseen perinnetuotteita ja myyvät ne joko itse tai välikäsiensä kautta.

Sen perusteella että ihmiset vaikuttavat pitävän vanhoja kuoseja kunniassa, oletan että he kaipaavat jotain pysyvää, jotain aikojen yli kestänyttä. Jos markkinoilla ei ole tarjontaa, on ainut keino ryhtyä tekemään tuotteita itse. Kaikilla ihmisillä ei kuitenkaan ole osaamista, aikaa, eikä tahtoa valmistaa tarvittavia tuotteita itse.

Lyhyt katsaus Tallinnan matkamauistokaappoihin osoittaa suomalaisten kiinnostuksen virolaisten erilaisiin perinnekuoseihin ja -tuotteisiin. Turistit ostavat Virossa matkamauistoiksi paljon perinnetyylisiä tuotteita. Suomalaiset keuhvat virolaisia perinnetuotteita värikkäiksi ja kauniiksi. Virolaisten perinnetuotteissa houkuttelee myös edullinen hinta. Uskon, että jos löytyisi suunnittelijoita, jotka olisivat kiinnostuneita käyttämään suomalaisia perinnekuoseja ja hoitamaan laadukkaan valmistuksen, löytyisi Suomestakin asiakas-kuntaa. Virossa syntyneenä näen ja koen, että kotimaassani kiinnostus historiaa kohtaan on kovassa nousussa. Ehkä myös Suomessa herätään pian vanhoihin tapoihin.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Työni tavoite on selvittää etnologisten kuosien ja kaavojen käyttömahdollisuuksia nyky-vaatetuksessa Suomessa. Haluan tutkia sitä, miten perinnekuosi näkyy arkikäytössä, löytyykö sitä vaatteissa tai joissakin muissa tuotteissa. Yksi työni tavoitteista on myös tutkia markkinoita ja pyrkiä selvittämään, olisiko perinnekuoseille kysyntää Suomessa. Tavoitteena on selvittää, onko oman perinnekuoseihin keskittyvän yrityksen perustaminen Suomessa kannattavaa.

2.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni on empiirinen teorialtutkimus. Empiirisen tutkimuksen yleinen päämäärä on kerätä tietoa tutkimuskohteen laadusta, määrästä, rakenteesta, olemuksesta tms. ominaisuudesta.

Tutkimuksessa käsitellään lyhyesti puvun kehittymistä muinaisvaatteesta kansallispu-kuun asti, ja miten se on ajassa muuttunut. Työssä tullaan pohtimaan perinteen käyttö-mahdollisuuksia nykyajan vaatetuksessa.

Tutkimuksen avulla on tarkoitus vaikuttaa asioihin, kehittää niitä. Tässä tilanteessa yleensä osapuulleen tiedetään, mitä muutoksia käytännön asioihin pitäisi tehdä, mutta ei tiedetä, miten nämä muutokset saataisiin toteutumaan. Ongelma ratkeaa selvittämällä muutosten syyt ja muutoksia säätelevät tekijät. (Routio 1997, 41)

Tutkimukseni lähteitä ovat kirjallisuus, elinkeinonharjoittajien verkkosivut, internetin tie-tokanta, asiantuntijahaastattelut sekä omat havainnot ja hiljainen tieto. Tulosten perus-teella analysoin perinnekuoseja hyödyntävän yrityksen mahdollisuuksia ja kannatta-vuutta.

Aineistoa oli saatavilla aika niukasti. Suomalaisia kansanpukuja käsittelevät kirjat olivat pääsääntöisesti peräisin 1970-80-luvulta, perinnekuoseihin liittyvät kirjat 2000-luvulta puuttuivat lähes kokonaan. Virossa löytyi runsaasti eri aikakausilta kirjoja paikallisesta kansanperimästä ja sen hyödyntämisestä. Useasti jouduin kokemaan, että tuoreempaa tietoa ei ole saatavissa muualla kuin internetistä. Näin jouduin käyttämään lähteenä aika paljon internetistä löytämäni tietoa.

Selvittääkseni perinnetuotteiden tarjonnan laajuutta tutkin erityyppisiä kauppvoja ja markkinatapahtumia sekä Tallinnassa että Helsingissä. Laskin tavararyhmiä ja samanlaisten tuotteiden kappalemääriä yhdessä tavararyhmässä. Pysin selvittämään, minkälaisista perinnetuotteista kuluttajat ovat kiinnostuneet ja miksi ne menevät hyvin kaupaksi. Minua kiinnostivat myös kaupoissa saatavilla olevat kansanperinnettä ja sen käyttöä käsittelevät käsityökirjat.

Minulla on pitkäaikainen kokemus vaatekaupan myyjänä Suomessa ja Virossa. Työssäni olen nähnyt, miten muun muassa itämaisvaikutteet ja Afrikka-aiheet ovat olleet suosittuja muotivaatteissa. Idea lähteä kehittämään perinnekuosien käyttöä Suomen nykyvaateuksessa tuli Virossa.

Kolmannessa luvussa vertaan lyhyesti Suomen ja Viron kansanpukujen kehitystä ja siihen vaikuttaneita tekijöitä muinaispuvusta lähtien. Ovathan ne ensimmäisiä tunnettuja kansanvaatteita.

Neljännessä luvussa käsittelen ulkomaisten vaikutteiden merkitystä, esimerkiksi eurooppalaisen muodin vaikutusta paidan ja hameen kuosien muuttumiseen. Haluan osoittaa että kansanpuku ja ymmärrys siitä ei ole sinetöity johonkin aikajaksoon, vaan se kehittyy jatkuvasti ja muokkaantuu käyttäjälle sopivaksi. Vertailuksi esittelen muutamia pukuja Virossa ja Suomesta. Nykyisin koskemattomana pidettävä kansallispuku on muokkaantunut ulkopuolisten poliittisten, taloudellisten, tieteellisten, joskus sattumavaraistenkin tekijöiden johdosta.

Viidennessä luvussa käsittelen vanhojen tuttujen kuosien nykykäyttöä ja vanhan perimän pohjalta luotuja kankaita. Luvussa esittelen myös kahta suunnittelemaani vaatekonaisuutta. Inspiraationa toisen prototyypin valmistukseen on ollut Koiviston miehen puku ja kahdeksansakarainen tähti.

Kuudennen luvun aiheena on markkinatilanteen vertailu Suomessa ja Virossa. Tavoitteena on selvittää, löytyykö perinnekuoseista kiinnostuneita asiakkaita tarpeeksi, minkälaisia tuotteita he täällä hetkellä ostavat, ja minkälaisia odotuksia heillä mahtaa olla. Teen

yleiskatsauksen markkinatapahtumiin ja kauppoihin, joissa kävin. Käsittelen lisäksi mieleeni nousseita kysymyksiä ja epäilyjä.

Seitsemännessä luvussa pohdin oman, perinnekousoja hyödyntävän vaatemuotoiluyrityksen perustamista ja kysymyksiä, jotka minua eniten askarruttavat.

2.1 Tutkimuksen keskeiset käsitteet

Kansanpuku - talonpoikaisväestön 1800-luvulle asti käyttämiä perinteisiä enimmäkseen kotitekoisia vaateparsia, joissa usein oli alueellisia tai paikallisia erikoispiirteitä (Kaukonen 1985, 11)

Kansallispuku - kansanpukujen asiantuntijain suunnitteleminen mallien mukaan nykykäyttöön valmistettuja uusintoja talonpoikaisväestön 1700- ja 1800-luvulla käyttämistä ja alueelleen tyypillistä kansanpukujen perinteisistä juhla-asuista (Kaukonen 1985, 277)
Kansallispuku on juhlatilaisuuksissa käytettävä kansanpuku tai sen mukaelma. Paitsi juhlapukuna, kansallispukua käytetään esimerkiksi kansantanssi- ja kansanmusiikkiryhmien esiintymisasuina. (Wikipedia 2014)

Kansanomainen - tavalliselle kansalle, sen tavoille ominainen (Nurmi 2004, 326)

Kansanomainen puku on maalaisnaisten vaateparsi, joka seurasi perinteisiä kansanpukuja 1800-luvun puolivälistä lähtien. Kansanomainen puku oli 1900-luvun alkupuolelle asti jokseenkin samanmallinen koko Suomessa. Siihen kuului kaksi asutyyppeä: ajan muotia mukailevat, usein kotikutoiset leningit tai väljäroijyinen poimitetun hameen ja nutun yhdistelmä, joka juurtui vuosikymmeneksi laajoilla alueilla kansannaisen puvuksi. (Kaukonen, 1895, 266)

Tutkittuani **kansanpuku** ja **kansanomainen puku** – termien esiintymistä kirjallisuudessa ja Internet-sivuilla, huomasin, että kumpikin sana saattaa tarkoittaa historiallisesti kehittyntä, tietyn kansan tavanomaista pukua tai puvun osaa, jota käytettiin tai nykyään käytetään arkena.

Perinne – peritty tapa, käytäntö tai tieto, perimä, perinnäistapa tai -tieto, traditio. (suomisanakirja.fi 2014). Perinne ei välttämättä ollut jäykkä pakkokaava, vaan yleensä se kykeni tarpeen mukaan joustamaan ja kehittymään. (Routio 1997, 187)

Sanaa käyttää liitteenä myös alan arvostettu ja tunnettu asiantuntija Helmi Vuorelma Oy. Yrityksen Internet-sivuilla luokitetaan yksittäisten suunnittelijoiden loihtimat tuotteet perinne-sanalla, kuten esimerkiksi perinnekirjontatyö. (Vuorelma.net 2014).

Perinnepuku – sanaa on kirjallisuudessa käytetty sekä kansallispuvusta, kansanpuvusta että kansanomaisesta puvusta. Yleisintä on kuitenkin sanan käyttö kansanpuvusta ja kansanomaisesta puvusta kirjoituksissa, myös stilisoiduista kansallispuvuista puhuessa. Työssäni sanalla *perinnepuku* tarkoitan kansanomaista ja kansanpukua.

Perinnekuosi – tietylle kulttuurille ominainen kaava tai kuosi tekstiileissä, kotitavarassa, sisustuksessa jne.

Puvun osa – tässä työssä käytän sanayhdistelmää *puvun osa* merkatakseen yhtä vaatekappaletta kokonaisuudesta (esimerkiksi paita tai neule).

3 LYHYT KATSAUS PERINNEVAATTEEN KEHITYKSEEN

Vaatteiden kehittyminen sellaisiksi, miten ne nykyisin tunnettaaan, on pitkä ja monimutkainen prosessi. Tässä kappaleessa vertaillaan Suomen ja Viron pukujen kehitystä ja kehitykseen vaikuttaneita tekijöitä. Perinne on ajassa muuttunut ja sen kehitys nykyisin on luonnollista eikä muutosta kannattaisi pelätä.

3.1 Muinaispuku Suomessa ja Virossa

Tietoja muinaispukujen materiaaleista ja ulkonäöstä on saatu hautojen arkeologisista kaivauksista. Suomessa muinaisvaatetuksen kannalta merkittävin on 1000 – 1200 vuosisadalta peräisin oleva Tuukkalan hauta, sen löydöistä on kirjoitettu jo 1800-luvun lopussa (Mikkola 2012).

Löytöjen ja kirjallisuuden pohjalta tiedemiehet ja taiteilijat ovat esittäneet oletuksia siitä, millaisia puvut saattoivat olla. Suomessa tiettävästi ainakin yksi puku on rekonstruoitu koottujen tietojen perusteella. Alkuperäisiä ehjiä ja kokonaisia pukuja ei ole säilynyt nykypäivään asti. Yksi syy tähän on se, että muinoin polttohautaus oli yleinen tapa ja tuli tuhosi tekstiilit. Rautakauden alussa polttohautauksen rinnalle tuli ruumishautaus. Vainajat puettiin parhaisiin vaatteisiin koruineen ja haudattiin. Vaikka ruumis ajan myötä

maatui ja luut mineralisoituivat, niin palasia vaatteista säästy. Korujen sijainnin perusteella haudoista on kyetty hahmottamaan jonkunlainen puku. Vaatteiden osittaista säilymistä edesauttoi ajansaatossa kuparikoruista irtoava aine, joka esti kuitujen lahoamisen. Nykyinen tieto perustuu osittain mielikuviin. Voimme vain arvailla, millaiselta puvut näyttivät. (Yle.fi 2014)

3.2 Suomen ja Viron muinaispuvun yhteiset piirteet

Sekä Suomessa että Virossa kansanpuvut ovat saaneet vaikutuksia naapurimaista. Kansanpukuihin ovat vaikuttaneet myös maantieteellinen sijainti, poliittinen ja taloudellinen tilanne sekä kulttuurisuhteet. Suomen läntiset ja eteläiset rannikkoseudut olivat menneinä vuosisatoina talonpoikaispurjehduksen ja kaupan välityksellä uutuuksien omaksujia ja edelleen välittäjiä. (Kaukonen 1985, 30)

Suomen ja Viron muinaispuvuissa on useita yhteneväisiä piirteitä. Samanlaisia yksityiskohtia ovat esimerkiksi puukko, tulusrauta ja kuparikettingit. Hautalöydöissä esiintyvät asusteet, korut, erilaiset pronssikierukat vaatteissa, ovat ominaiset kummallekin kansalle ja ne ovat muodoiltaan aika samanlaisia (Rammo 2005, 46). Uskotaan, että vaatteiden päälle pukemisessa on ollut myös samanlaisia tyylejä, esimerkiksi kaksi esiliinaa on voitu pukea päällekkäin (Rammo 2005, 55).

3.3 Euran emännän puku

Euran emännän puku on varmasti Suomen tunnetuin muinaispuku. Tasavallan presidentti Tarja Halonen käytti pukua vuonna 2001 itsenäisyyspäivän vastaanotolla. Iltasanomien verkkokyselyssä 8690 lukijasta 72% piti muinaispukua sopivana Linnan juhliin. (Iltasanomat.fi 2001)

Euran emännän puvun arvioidaan olevan peräisin 1000-luvulta (Kuvio 1). Puvun ikä on arvioitu puvun kaulanauhaan kuuluvien hopearahojen perusteella. Puku on rekonstruoitu 1982 hautalöydöistä saatujen tietojen perusteella ja sitä on valmistettu yli sata kappaletta.

Suomalaiset olivat tekemisissä ulkomaalaisten kauppiaiden kanssa ja Euroopasta saatiin muotivaikutteita. Arabian niemimaalta, Keski-Venäjältä ja Taškentista. Englannista ja Saksasta peräisin olevat hopearahat, jotka ovat Euran emännän puvun koruina, ovat

todistus kansainvälisestä kaupankäynnistä ja ulkomaisista vaikutuksista suomalaiseen arkeen. (pellervo.fi 2001)

Kuvio 1. Euran emännän puku 1000-luvulta

Myös Virossa on löydetty arkeologisissa kaivauksissa muinaisvaatteiden palasia. Vuonna 2009 Koillis-Virosta löydettiin tienrakennuksen yhteydessä naisen jäänteet, kyseessä on niin sanottu Kukrusen-kaunotar (Kuvio 2). Naisen arvioidaan eläneen rautakaudella, noin 800 vuotta sitten. Naisella oli yllään paljon kuparikoruja ja vaatteistakin oli säilynyt osa. Kuitujen perusteella on arvioitu, että esiliina on ollut sinisen sävyinen, mikä on ollut sen aikainen ”muotiväri”. Löytö on kuitenkin aika uusi ja sitä tutkitaan vielä. Alun perin Kukrusen-kaunottarelle piirrettiin päälle punainen puku, mutta todellisuudessa hänen vaatteensa olivat säilyneistä tekstiilijäänteistä päätellen olleet sinisiä. (Hiiuelu.ee 2012).

Pukulöytöjä on ollut toisiakin, mutta valitettavasti toistaiseksi ei ole löytynyt vielä yhtään henkilöä, jota kiinnostaisi ommella puvusta rekonstruktio. (Rammo 2005, 45)

Kuvio 2. Rekonstruktio Kukurusen-kaunottaresta.

4 ULKOMAISIA VAIKUTTEITA

Vaikka miten syrjäseudulla on asuttu, aina jostain muualta on saatu tietoa kauempana, naapuripitäjässä tai ulkomailla saakka tapahtuvista asioista. Kaupankäynti oli vilkasta, minkä vahvistaa vaikka Euran emännän kaulakoru. (pellervo.fi 2001)

4.1 Ulkomaisia vaikutteita Virossa

Virolaisten kaupankäynti muiden kansojen kanssa on ollut merkittävän pitkäaikaista. Kristinuskon tulosta Viroon kauppiaiden kautta on tietoja jo 1000-luvulta (Mägi 2013). 1200-luvulla kaikki virolaiset pakkokastettiin kristinuskoon ja Viro kuului siitä lähtien Saksan kulttuurialueeseen. Viron valloituksen jälkeen 1200-luvun käydyssä uskonsodassa Viro joutui länsieurooppalaisen kulttuurin vaikutuspiiriin. Vaikka maa oli syrjässä, kehittyi sielläkin luokkayhdyskunta, jossa ylimystö ja valtiat olivat saksalaisia. Kaupunkikulttuuri oli kehittymässä, kirkot, luostarit ja kartanot muokkasivat talonpoikaiskulttuuria. Virolaisten ollessa orjuudessa, he eivät saaneet vaihtaa asuinalueitaan, ja niin muokantuivat kunnittain eri-ilmeiset asukokonaisuudet. Silloin harvoin, kun nainen avioitui vieraaseen kuntaan, hän vaihtoi päälleen miehen kotikunnan puvun. Joskus paikalliset

eivät hyväksyneet tulokasta ja hänet koettiin jostain syystä kilpailijaksi. Esimerkiksi Saarenmaalla vaimo saattoi käyttää elämänsä loppuun asti kotikuntansa pukua, mutta tyttäret puettiin heidän synnyinseutunsa mukaisiin pukuihin. Nuori vaimo saattoi olla omalla osaltaan tavallaan viestin viejä, jonka kautta vaikutteet levisivät paikkakunnalta toiselle. Naisten vaateuksessa kehittyivät erilaiset kuosit ja asusteet myös aviossa oleville naisille ja tytöille. (Estonica.ee 2014)

Erilaiset poliittiset tapahtumat näkyvät aina myös kansan identiteetissä. Kieli, työn tekemisen tapa ja sen myötä työkalut muuttuivat, samoin uskomukset ja tietysti vaateus. Ruotsin vallan alkamisajaksi Virossa lasketaan Liivimaan sota (1558-1583), jonka päätyttyä Viro joutui Ruotsin vallan alle. (eesti-ajalugu.webs.com 2014)

Eniten Ruotsin vaikutus näkyy Viron saarten vaatteiden kehityksessä. Ruotsista on peräisin erittäin kaunis vaatekappale *käised* (yliset tai ylispaita), lyhyt paita, jota käytettiin pitkän hankkipaidan päällä niin, että alareunan pitsi ylettyi vyötärölle asti, mutta jätti vyön kuitenkin näkyville. Yliset levisivät saarilta Pohjois-Viroon (folkart.ee 2014). Ylispaita on myös merkki kahden kansan välisestä vaikutuksesta toisiinsa: Lavansaaren puku on suomalaisten näkemyksen mukaan vironvaikutteinen ylispaitoineen ja nyytinkeineen. (Taitokymenlaakso.fi 2014)

Ruotsin *tröja* on antanut nimensä nyky-Virossa ehkä tunnetuimmalle miesten neulotulle perinnevaatteelle *troi* (kuvio 3). Alkuperäinen *troi* oli yksivärinen. *Troi* neulottiin kahdesta samansävyisestä langasta ja neulos oli tiheä. 1900-luvun lopussa *troit* muuttuivat värilliseksi (Uus 2012, 68). Neuleen värilliset kuosit ovat peräisin Kihnu-kintaista ja sillä kuvion piti olla tiheätä ja tuulenpitävää. Punaiset raidat helmassa, hihansuissa ja kauluksessa suojelivat kantajaa ja pitivät pahat henget loitolla. (Folkart.ee 2014)

Kuvio 3. Kihnu-kuvioinen neulepaita, Kihnu-kuvioiset lapaset

Kun vuonna 1927 Suomessa lähdettiin Jussi-paitahankkeeseen, muistutettiin ruotsalaisen Pohjanmaan kirjavien villapaitojen rinnakkaisilmiönä olevan virolaisten kirjavat villapaidat (Luutonen 1997, 137).

4.2 Ulkomaisia vaikutteita Suomessa

Suomen kansallispukuun, esimerkiksi Pohjanmaan flammukankaisen hameen ilmeeseen on paljon vaikuttanut Ruotsi. Olihan Häme yksi Ruotsin maakunnista ja siksi sen vaikutuksen alainen yli 600 vuoden ajan. (Finnica.fi 2014)

Läntisen kansanpukutyypin hame- ja liivikankaat olivat 1700-luvun loppupuolelta lähtien raidallisia sekä päähineet tanuja tai koppamyssyjä. Länsisuomalaiset kansanpuvut olivat 1700- ja 1800-luvulla monessa suhteessa samannäköisiä kuin entisessä emämaassa Ruotsissa sen pohjoisten maakuntien kansanpuvut. (Kaukonen 1985, 18)

Kuvio 4. Naisten kansallispukuja: Ilmajoki (vasen), Jalasjärvi (keskellä), Kurikka (oikealla)

Etelä-Pohjanmaan kansallispuvuissa on selkeä omaleimaisuus samoin kuin koko maakunnan muillakin kansanomaisen kulttuurin alueilla. Pukujen esikuvissa, kansanomaisissa juhlapuvuissa, näkyy maakunnan asema läntisen kulttuurin porttina ja uusien virtausten välittäjänä lännestä sisämaahan päin. Maakunnan talonpoikaispurjehtijoiden Tukholman matkoilla saamat vaikutteet muovasivat kaikkea elämää, juhlaa ja arkea, tapoja ja tavaroita. Jo 1700-luvun lopussa rintamaiden ammattikutojat jäljittelivät kangaspuissaan meren takaa tuotuja konstikankaita ja liittivät Euroopan pohjoisen maakunnan maailmanlaajuiseen ketjuun, jossa samat taidot ja työtavat ulottuvat itäisen Aasian ikivanhoihin kulttuureihin. Kansanomaisissa vaateparsissa materiaalit olivat villaa, pellavaa, puuvillaa ja näitä luonnonmateriaaleja käytetään kansallispuvuissakin. Vanhoja kasvi- ja eläinkunnan värisävyjä tavoitellaan nykyään kemiallisin keinoin. Kauppayhteydet Tukholman kautta Eurooppaan ja muualle maailmaan kuljettivat ostokankaatkin kansan ulottuville, joten silkkejä on Länsi-Suomessa käytetty naisten asusteissa sekä miesten kaulaliinoissa. (Flammuraita-helahoito.fi 2014)

Suomessa Viron-vaikutteinen ylispaita on osa Seiskarin ja Lavansaaren naisen pukua (Kuvio 5). Lavansaaren naisen vyötäröllä tulee esiin vironvyö. Nimi kertoo, mistä asuste on tullut yhden Suomen kansanpuvun yksityiskohdaksi. Olihan Pohjois-Virosta aikoinaan tiiviit yhteydet Suomeen. (Revill.ee 2014)

Kuvio 5. Vasemmalla Lavansaaren naisten puku, oikealla Seiskarin naisen puku

4.3 Sivistys tapojen muokkaajana

Ensimmäiset talonpojille tarkoitettut koulut perustettiin Virossa 1600-luvulla. Sivistyksen ja koulutuksen myötä monet talonpojat ryhtyivät kaupunkilaisammatteihin, kuten sihteeriksi, kotiopettajattariksi tai kaupustelijoiksi.

Ammatinvaihtoa edesauttoi vanha talonpoikien tapa antaa vanhimman pojan periä kotitila. Perheen nuorempien kohtaloksi jäi joko rengin asema tilalla tai he ryhtyivät oppipojiksi ja myöhemmin kisälleiksi. Tyttäret joutuivat usein kartanoihin piiiaksi tai keittäjäksi. Sitä mukaan kun erilaisia ammatteja tuli lisää ja ihmiset vierailivat kotiseuduillaan, muuttui ja kehittyi kansanvaate. Kartanoissa ammatissa olleiden puuseppien tai kehrääjien välityksellä levisivät maailman uudet tuulet myös kyliin. Erilaiset vaatteet olivat sekä kartanon työntekijöiden että talonpoikien oleellinen osa työpalkkaa. Se edisti uutuuksien leviämistä tavallisen talonpojan vaatekaappiin. Haluttiin näkyä ja pröystäillä vaatteilla. (Schlossfall.com 2013)

Vähitellen vaihtuivat värimaailmat ja koristeet ja naisten vaatteissa näkyi Euroopassa muodissa olleita gotikan ja barokin vaikutteita. Barokin myötä nousi muotiin auringonkukka- ja tulppaanikuosit. Erittäin hyvin muutoksia pystyy seuraamaan naisten vaat-

teissa, esimerkiksi Länsi- ja Pohjois-Viron lyhyessä paidassa – ylisissä. 1700-luvun lopulta peräisin oleva kukkakirjonta on monivärinen ja se heijastaa paikallisia tapoja, valmistajan makua ja kekseliäisyyttä. (Vunder 1992, 19)

Kuvio 6. Ylispaita 1770-luvulta

Muodin myötä paidan värit muuttuivat luonnon pehmeistä sävyistä mustaan ja sitten taas värikkäiksi aniliinivärien tultua laajempaan käyttöön. Gotiikan vaikutuksen ansiosta ovat värit vaihtuneet mustaan ja kullanväriseen. Somistuksessa käytettiin kuparisia paljetteja (kuvio 7). Valkoinen nyplätty pitsikin vaihtui kultaiseen. (erm.ee 2014)

Kuvio 7. Ylispaita 1800-luvulta

Pelkästään näiden kahden paidan esimerkin perusteella voisi sanoa, että Viron kansanpuku eli jo silloin omaa itsenäistä elämäänsä ollen samalla alttiina muutoksille. On hyvinkin mahdollista, että jos nykypäivänä ryhdyttäisiin kokoamaan Pohjois-Viron kansanpukuja 100 vuoden jaksolta, tuloksena olisi muutamia ihan erilaista versiota.

Muutos pukeutumisessa tapahtui 1800-luvun lopulla. Eurooppalainen pukeutumistapa vaikutti entistä laajemmin arkielämään. Perinteinen kansanpuku jäi pois ja sen sijalle tuli hienommasta kankaasta tehty mekko tai hame ja paita. Naisten arkivaatteeksi tuli mekko- *kaapotkleit*. Mekko ommeltiin ruutukankaasta ja erilaiset värit olivat suosittuja. Mekon päällä käytettiin koristeena irrotettavaa pitsikaulusta. Aviovaimolla oli lisäksi pitsiesiliina. (Koppelman 2013)

Kansanpuku erottuu muotipuvusta ajallisesti, paikallisesti, sosiaalisesti ja teknisesti. Kansanpuku ei ole sidoksissa tietyn aikakauden kulttuuri- ja tyylivirtauksiin eikä taloudelliseen tilanteeseen eikä sitä ole valmistettu ammattimaisesti tiettyjä ryhmiä varten. Kansanpuku on kuitenkin omaksunut eri aikakausilta muotipiirteitä, joita on muunneltu kansanomaisen perinteen ja valmistustaidon mukaan ja sovellettu kansanomaiseen ympäristöön ja omavaraistalouteen. (Franck 1997, 121)

Muotipuvun tavoin kansanpukukin perustuu vaatetuksen perustekijöihin: materiaaliin, teknilliseen taitoon ja ihmisvartalon muotoon. Kautta historian kansanpuku ja muotipuku ovat olleet alituisessa vuorovaikutuksessa keskenään. (Franck 1997, 121)

Perinteiset juhlatilaisuudet, kuten rippi, häät ja hautajaiset ovat aina antaneet hyvän syyn uusien vaatteiden hankkimiseen. Perinteiseen juhlapukuun saatiin vaihtelua värejä muuntelemalla ja yhdistelemällä eri vaatekappaleita toisiinsa. (Franck 1997, 126)

4.4 Perinnepuku Suomessa

Länsi-Suomi koki taloudellisen nousukauden ja kaupunkikulttuurin kehittymisen 1700-luvun toisella puoliskolla, jolloin ensimmäiset tehtaat perustettiin rannikkokaupunkeihin. Frankin mukaan (1997, 129) porvarit ja virkamiehet olivat läheistä sukua ympäröivän maaseudun talonpoikaisväestön kanssa, minkä johdosta heidän välillään oli vuorovaikutusta. Kansanpukuun omaksuttiin uusia piirteitä, jotka kansan makuun muunneltuina korostivat vaateen omaleimaisuutta koko 1800-luvun ajan.

Esimerkiksi Ruotsista on ostettu värikäsraidallisia villakankaita varakkaiden maalaistalojen naisten juhliiveihin. (Kaukonen 1985, 14)

1800-luvun lopulla ryhdyttiin valmistamaan uusintoja kansan 1700- ja 1800-luvuilla käytämistä juhlapuvuista. 1880-luvulla alettiin valmistaa museokokoelmien kansanpuvuista uusia sovellutuksia pukuperinteen asiantuntijan opastuksella käytettäväksi kaikille kansalaispiireille soveltuvina vaatteina. (Kaukonen 1985, 277)

Pukujen suosio liittyy laajemmin kansalliseen heräämiseen ja itsenäistymispyrkimyksiin. Kansallispuvut eivät kokonaisuuksina ole siinä mielessä aitoja, että ne sellaisinaan olisivat olleet kansan käytössä, mutta kukin niistä on koottu joistain paikkakunnalle tai seudulle tyypillisistä vaatekappaleista, ja ne ilmentävät siten alueelleen tyypillistä vanhaa pukeutumistyyliä. (Wikipedia 2014)

Uusia pukumalleja suunnitellaan nykyään pitkälti historiallisten näytteiden pohjalta sekä tutkitun yleisen tietämyksen perusteella. Eri aikoina valmistetut kansallispuvut kuitenkin kantavat sen ajan muotia ja käsityksiä mukanaan: esimerkiksi 70-luvulla valmistettujen pukujen hameet ovat lyhyempiä. (Archive.today 2014)

Kansanpuvun ulkonäön muuttumista sadan vuoden aikana voi hyvin seurata Mouhijärven naisen puvun avulla (kuvio 8). Ensimmäinen on akvarelli T. Vikstedtin ateljeesta, toinen kokonaisuus saattaa olla 1970-luvulta – hame on lyhentynyt sen aikaisen muodin mukaan. Kolmas kuva vuonna 1990 kootusta puvusta. Puvut eroavat toisistaan jopa paidan hihojen muodoissa, ja hameenkin pituus on vaihteleva. Myös liivin olkaimet ovat eri mittaiset. (Finnica.fi 2014)

Kuvio 8. Mouhijärven naisenpuku: vasemmalla 1830-luku, keskimmäisen vuosi ei tiedossa, oikealla 1990-luku

5 PERINNEKUOSIT NYKYKÄYTTÖÖN

Edellisissä luvuissa olen käsitellyt sitä, miten vaate on ajan mukana kehittynyt. Jotkut kuosit ovat kukoistaneet hetken ja toiset ovat ikivihreinä jääneet käyttöön. Näin runsasta perimää ei kannattaisi jättää kirstuihin vaan tuoda nykyihmisen ilmoille. Ja miksei jopa keksiä uuttakin.

Vanhana aikana vaatteiden valmistaminen oli aikaa vievä ja kallista, joten vaatteita käytettiin niin kauan kunnes ne kuluivat puhki. Ehjät vaatteen osat käytettiin uudelleen uusien vaatteiden valmistamiseen. Entisaikojen tavallista tapaa sanotaan nykyaikana kierätykseksi. Ehkä nyt, kun kaikenlainen kierrätys on järkevää ja jollain tavalla myös muututtu, olisi oikea aika ryhtyä hyödyntämään mahdollisia kaappien kätköstä löytyviä perinnepuvuston osia.

Ennen kankaat ja valmistustekniikat olivat kestävämpiä. Vaatteista huolehdittiin ja puvun osat siirtyivät jälkipolville eteenpäin perintönä. Samaan pukukokonaisuuteen saatettiin yhdistää vaatekappaleita eri aikakausilta. Näitä periaatteita noudatetaan myös kansallispuvuissa. (Finnica.fi 2014)

Kansanpuvut on kaikki jo keksitty. Vai ovatko? Pystyisikö perinnekankaantapainen, mutta rajoituksista vapaa tekstiili antamaan ideoita, miten oikeita perinnekankaita voisi hyödyntää modernissa suunnittelussa hyvällä tavalla, niin ettei sitä pidettäisi pyhäinhäväistyksenä?

5.1 Uusi hameraita ja perinnekuosien uudelleen käyttö

Vuonna 2012 luotiin kaunis kangas, Lahen Raita, johon on kätkeyty Lahden seudun ihmisille tärkeitä paikat ja symbolit. Lahen Raidassa liplattavat Vesijärven aallot ja siinä on harjujen korkeudesta kertovia karttaviivoja. Valkoiset hanget ovat saaneet omat raitansa ja metsäluonto on läsnä rauhallisessa vihreän sävyssä. Viipurin perintöä muistetaan samalla vihreällä sävyllä, joka löytyy Viipurin kansallispuvusta. Puu- ja sahateollisuudesta kertoo sirkelin terää muistuttava vinoripsikuvio.

Lahen Raitaa voi hyvinkin sanoa nykyaikaiseksi perinnekankaaksi. Lahen Raita ei ole kansallispuvukangas, sillä kansallispuvut kokoaa Kansallispuvukeskus. Lahen Raita on tehty lahtelaisin voimin ja se kertoo Lahdesta ja lahtelaisuudesta vuonna 2012. Samalla

lailla, kuin nykypäivänä syntyi Lahen Raita-perinne kangas, saattoi joskus kauan sitten muokkaantua minkä tahansa paikkakunnan kuosi. (Lahti.fi 2012)

Lahden alueella ei ole ollut ihan omaa perinnehome kangasta. Yhteishyvä-lehden haastattelussa Marianne Valola kertoo tunteesta, mitä hän koki Lahen Raita-home kangasta suunnitelleessaan. Valola oli sitä mieltä, että jos kansallispukua saa käyttää vain tietyssä paikassa ja tietyllä tavalla, perinne pölyttyy ja unohtuu kansakunnan kaapin päälle. Valolan valistustyö on huomioitu ja ihmiset ympäri maan ovat lähettäneet hänelle erilaisia ehdotuksia uusista tuotteista. (Juntunen 2013.)

Valolan tapaus antaa toivoa siitä, että perinnekuoseista kiinnostuneita ihmisiä on. Myös monilla muilla tuntuu olevan kaipuu ja kiinnostus käyttää kansallispukua uusilla tavoilla, kuten Marianne Valolan blogiin lähetetystä kirjeestä (2013) ilmenee.

Raakel Henttonen says:

09/04/2013 at 15:27

Hei!

Olin todella ilahtunut Yhteishyvän jutusta ja kaivoin sen uudelleen esille. On ollut korkea aika pölyttää kansallispukujamme, jotka on säädelyt niin tiukkaan kuosiin, että niistä ilo häviää. Itse joudun toisinaan käyttämään Antrean pukua, mutta en suostu lyömään sitä sarvikkoa päähäni, mistä on tullut moitteita. Virolainen vähävarainen ystäväni Suomessa käydessään on pukeutunut välillä kansallispuvun puseroon tai hameeseen yhdistäen niitä tavallisiin asuihin ja vaikutelma on aivan hurmaava. Karjalaisilla Kesäjuhlilla Lahdessa sain ostaa Vuorelman kansallispukukankaista tehtyjä patalappuja ja tuolinpäällyksiä, aivan ihania. Lisää tätä kaikkea, on kansallispukuneuvosto mitä mieltä tahansa. Vain näin saadaan vanhat pukumme eloon ja käyttöön. – Merja Seitsonen on samoilla linjoilla kanssasi. Terv. Raakel.

Siinä Marianne Valola on edelläkävijä. Hänen ajatusmaailmaansa luotetaan sen verran, että uskalletaan jopa tarjota uusia ideoita.

Eräs Raino ehdottaa Valolan pitämässä blogissa erilaisia muunnelmia tunnettuun Jussi-paitaan, hän tarjoaa lumihiutalekuosin uusiokäyttöä ja ideoi saamelaisen puvun uuteen uskoon. (mariannevalola.com 2013)

Edellisen keskustelun pohjalta voin olla varma, ettei omien kuosien nykykäyttö jättäisi ihmisiä kylmäksi. Kun mukaan liitetään Jussi-paidan salmiakkiruutujen käyttötavat, huomataan, että ihmiset ovat varmasti jo tottuneet siihen, että tuttu perinnekuosi saattaa

yllättää mitä erikoisimmassa paikassa, kuten linkkuveitsen kädensijassa tai kylpypyyhkeessä. Valola kun on uskaltanut jakaa ajatuksiaan, niin hänelle metsä on kaikuna myös vastannut.

Kuvio 9. Karkauspäivän hame, pojan liivi

Uusia kansanperinteeseen pohjautuvia kuoseja voi syntyä kun ihmiset ovat valmiita niiden tuloon. Ollaan valmiina poikkeamaan totutusta ajattelutavasta ja hyväksymään tarjotut tyylit arkikäyttöön.

Kuviossa 11 Marianne Valolalla on päällä valkoinen kauluspaita, farkkuliivi ja paikallinen flammuhame. Erityyppiset vaatekappaleet antavat juuri sen kaivatun yksilöllisyyden, mutta korostavat ihmisen kosmopoliittisuutta. Ja näin vapaasti yhdistettynä puku on yksinkertaisesti kaunis ja muodikas.

Kuvio 11. Kansallispukuhame ja nykyvaatteet, peräpaita ja nykyvaatteet

Olen maininnut Jussi - paidan työssäni jo useaan otteeseen. Se on ehkä tunnetuin yleiskäytössä oleva perinnevaate Suomessa. Jussi-paidan taustasta on kaksi versiota. Toinen niistä kertoo, että paita on suunniteltu Kansallisteatteria varten, toinen versio sanoo paidan olleen yliopiston pesäpallojoukkueen vaate. Riippumatta siitä, kumpi on totta, on paidasta tullut ehdoton suosikki. Jussi-paidan perinteinen väritys on tummanpunainen yhdistettynä harmaaseen. Kuitenkin Alahärmällä on käytetty myös sini-harmaata väritystä, sillä se miellytti paikallisia enemmän. Jussi-paidan arvellaan olevan muunnelma Korsnäsinpaidasta, joka on perinnevaate sekin. (Luutonen 1997, 130). Jussi-paitaa valmistetaan nykyisin perinteisesti villalangasta, mutta saatavilla on myös tekokuituisia edullisia versioita. Paita on jatkuvassa suosiossa, ja kuosia on nähty myös jopa Nokia - kumisaappaiden varsissa.

Kuvio 10. Jussipaita ja kumisaappaat

5.2 Sattuman osuus perinnevaatteen käytössä ja muuttumisessa

Sattumasta hyvä esimerkki on kansanpuvunomaisen tyylin käyttö ja suosio vuoden 2013 itsenäisyyspäivän juhlissa. Presidentin itsenäisyyspäivän vastaanotto pidettiin Tampere-talolla Presidentinlinnan ollessa peruskorjauksesta johtuen pois käytöstä. Perinteistä itsenäisyyspäivän juhlan pukukoodia kevennettiin ja useat kutsuvieraat käyttivät tilannetta hyväkseen.

Duudsonit-remuryhmän nelikko kunnioitti pukeutumisellaan kotiseutuaan Pohjanmaata. Duudsonit saapuivat juhliin modernisoiduissa kansallispuvuissa, joissa oli vanhaa pohjalaisuutta ja merirosvotyyliä. ”Teetätimme omat Härmä-puvut perinteitä kunnioittaen, mutta jotain uuttakin piti saada, totesi Duudsoneiden Jukka Hildén.” (Iltalehti 2013).

Kuvio 12. Duudsonit Härmän-puvuissa Itsenäisyyspäivän linnanjuhlissa (Iltalehti 3013)

Ylen yleisö äänesti Duudsonien puvut parhaiksi miesten asuiksi Tampere-talon itsenäisyyspäiväjuhlissa. Duudsonit saivat 80 prosenttia miesten sarjan äänistä. (Yle.fi 2013)

Tämä porukka näytti, mitä miesten pukeutuminen voi parhaimmillaan olla, kun osaa kantaa erikoisemmankin asun. Modernia ja rohkeaa pohjalaishenkeä, ja hienosti tuotu isänmaallisuutta esiin, suunnittelija Antti Asplund kommentoi Duudsoneita. (Upola 2013).

Duudsonit eivät olisi Duudsoneita, jos he olisivat jättäneet käyttämättä tilanteen sokeerata kansalaisia. Hienolla tavalla se onnistui heiltä.

Kohtalolla, sattumalla ja köyhyydelläkin voi olla jopa määräävä rooli kansanpuvun kehityksessä. Erittäin hyvä esimerkki siitä löytyy Virossa. Itämeressä sijaitsevan Muhun-saaren hamevärin vaihtumisen syy oli erään laivan haaksirikko. Ensimmäisen maailmansodan aikana salmeen upposi Venäjän armeijan sotalaiva. Rannikon ihmiset veivät kaiken irrallisen ja irrotettavissa olevan tavaran pois hylystä, mukaan lukien merimiinien sisällä oleva sitruunankeltainen räjähdysaine, pikriinihappo oli oiva väriaine lan-

kojen värjäykseen, ja viroksi on värille sanakin, *miinikollane* eli miinakeltainen. 1930-luvulla olivat kaikki Muhun-saaren hameet vaihtuneet tummista keltaisiksi. (Kabur, Pink, Meriste 2010, 25)

Kuvio 13. Muhun hame

5.3 Oma ideointi

Yhä useammin mediassa puhutaan kahden maan, Suomen ja Viron vuorovaikutuksesta, uneksitaan meren alaisesta liikennetunnelista ja jopa yhteinen pääkaupunki Talsingi on suunniteilla. Niinpä mallistossani on vaikutteita sekä suomalaisesta, että virolaisesta perinteestä.

Kansanpuvut tai niiden osat ovat ajattomia tai ainakin sen verran klassisia, että kevyellä muokkauksella niistä tulisi nykyaikaisia ja katu-uskottavia vaatteita. Perinnekuoseja voitaisiin hyödyntää muotivaatteissa. Routio (1997, 185) korostaa, että olipa kysymyksessä uuden tuotteen luominen taikka vanhan parantaminen, aina on hyvä keksiä jotain uutta, mitä aiemmin ei ole käytetty. Tarvitaan innovaatiota, oivalluksia.

Jo olemassa olevia tuotteita tarkkaillessa huomaa, että kuosit ovat vaihtaneet paikkaansa vaatteista vaikka astioihin. Tutun kuosin hyödyntäminen epätavallisessa kohteessa on sekin oivallus.

Tässä jaksossa tutustutaan kirjoittajan tekemään kahteen erilaiseen vaatekokonaisuuteen.

Kansanpuku ja sen inspiroimat tuotteet ovat olleet kiinnostukseni kohteena jo vuosikausia. En kuitenkaan halua käyttää Virossa tunnetuinta, Muhun-saarelta peräisin olevaa pukua. Muhun-pukua on roimasti hyödynnetty varmaan siksi, että se on näyttävä ja värikäs. Joskus jopa tuntuu ettei paljon muita olekaan. Mutta asuessani Suomessa, tuntui täysin järkevältä etsiä inspiraatiota myös täältä.

Selailin lukuisia kansanperinnekirjoja ja nettisivuja ja vierailin museoissa. Ihmisellä on aina ennakkoluuloja ja erittäin hyvä omaksua vieraita ajatuksia. Niinpä tein kaiken nurinpäin, eli tahallani en lukenut mitään syvällisiä historiakirjoja enkä muuta vastaavaa. Yritin olla ajattelematta asiaa, katsoin vain kuvia, yritin olla lukematta mitään kommentteja, jopa museossa.

Muistiin jäi muutama puku, ja loppujen lopuksi tuntui Koiviston miehen kokonaisuus olevan se oikea. Siinä on puhtautta, yksinkertaisuutta ja herrasmaista meininkiä. Kokonaisuus vaikuttaa myös aika modernilta. Päätin, että niin sanotusti nykyaikaistan pukua ja sekoitan siihen vähän virolaista tunnelmaa.

Suunnittelemani asukokonaisuus koostuu jakusta, housuista ja paidasta. Asusteena on vyö. Asu on saanut inspiraationsa Koiviston miehen puvusta, Viron ylisten kirjonnasta ja vironvyöstä.

Toinen asu on tuulipuku. Sekä valkoinen puku että tuulipuku ovat täysin erilaisia - materiaalit, valmistus, käyttötarkoitus. Näin haluan näyttää, mihin kaikkeen perinnekuosi kelpaa.

5.3.1 Valkoinen puku

Koiviston miehen puku kiinnosti minua valkoisen värin vuoksi. Pohjoismaissa ei kovin monesta paikasta varmaankaan löytyisi näin heleätä pukua edes naisten, saati sitten miesten vaatetuksesta. Alun perin minulla ei ollut aavistustakaan puvun alkuperästä, vasta myöhemmin selvisi, että kyseessä on Karjalan Koiviston miehen vaatteet.

Näkemäni kuva innosti minua luomaan asukokonaisuuden kevät - kesäkaudelle. Halusin säilyttää puvun yksinkertaisuuden. Aito perinteinen puku tehdään villakankaasta, mutta vaihdoin sen puuvillaan. Syy tähän on yksinkertainen – nykyisin ihmiset ovat tottuneet

käyttämään vaaleita vaatteita enemmän kesällä ja silloin villainen saattaa olla liian lämmin päälle puettavaksi. Myös puuvillaisen puvun puhtaanapito on arkikiireessä helpompaa.

Yksityiskohdista punainen hammasvetoketju korvaa alkuperäisen punaisen reunan ja tupsukiinnityksen. Vetoketju on huomattavasti helpompi ja nopeampi käyttää kuin sidottavat tupsunyörit. Linjakas punainen raita tulee mielestäni myös vetoketjuna paremmin esiin. Takin hihansuut olen muotoillut siten, että hihansuun kääntöpuoli on punainen. Hihassa olevan halkion ansiosta on mahdollista kääntää hihaan suuta hieman ylös ja silloin punainen sisäpuoli tulee esiin. Huomioin myös käytännön syyn – valkoinen on varsin arka väri.

Asukokonaisuuden housut suunnittelin capri-mittaisena. Näin housut ovat tarpeeksi pitkät viileähkään kevätiltaan, mutta eivät liian pitkät lempeään kesäiltaan. Lahkeissa on samanlaiset punaiset hammasvetoketjut kuin jakussakin. Vetoketjujen avulla lahkeisiin voi lisätä väljyyttä ja värikkäinä vetoketjut ovat näyttävä yksityiskohta. Punainen väri on klassikko ja sopii kaikkiin väreihin, mikä on hyvä muistaa yläosan valinnassa.

Tarkoitukseni on, että puvun eri osia olisi mahdollista käyttää muiden vaatteiden kanssa eikä sen olemus pakottaisi hankkimaan koko asukokonaisuutta. Tuotteen ostajan ei tarvitse pelätä, etteikö kumpikaan vaatekappale olisi erikseen käyttökelpoinen. Jakkua, kuten myös housuja, voi yhdistää erilaisiin yläosiin – olkoon se sitten tavallinen t-paita tai kevyt neule. Jakku olisi kelpo käyttövaate ilman pukuun kuuluvia housujakin. Jakku sopii myös sellaisenaan hyvin sekä toimistokelpoisen housun että hameen seuraksi. Esimerkiksi siniset farkut, yhdessä takin kanssa, täydentäisivät puna-valkoista kokonaisuutta. Takin malli mahdollistaa vaihtoehtoja niin, että jatkossa siitä voisi kehittää välikausitakin ja siinä tapauksesta olisi villakangas paras vaihtoehto.

Housupuku olisi jäänyt vajaaksi ilman paitaa. Paidasta tuli napillinen klassikko pienellä pystykauluksella. Korostaakseni omia juuriani, lisäsin paitaan virolaista kirjontaa. Konekirjailtu paita on muodoiltaan sopiva myös housujen päällä käytettäväksi. Housulahkeiden punaisia vetoketjuja ja paidan mustaa kirjontaa yhdistävät vyön puna-musta väritys.

Vyön kankainen osa muistuttaa vironvyötä ja metallinen osa taas Viron Hiidenmaalta peräisin olevaa naisten vyötä. Vyön riipukset ovat kolikoita, mutta tilalle voisi vaihtaa vaikka Suomen eri paikkakuntien heloja. Vyön saa irrotettua kahdeksi. Vyötä voi käyttää

kettinkivyönä vyölenkkeihin kiinnitettynä tai kokonaisuutena paidan päällä. Tämänhenkisiä vitjoja rakastavat aika monet kansat. Kettinkivyötä on suosivat myös erilaiset alakulttuurit, kuten esimerkiksi gootit ja punkkarit.

Valmistamani puku oli näytteillä Helsingissä Hakasalmen huvilassa huhtikuussa 2013 muotitapahtuman yhteydessä. Varsinkin keski-ikäiset ihmiset tunnistivat puvun perinnejuuret ja olivat iloisesti yllättyneitä siitä. Siihen mennessä en ollut nähnyt aitoa Koiviston pukukokonaisuutta muuten kuin kuvissa. Minulla kävikin tuuri ja alkusyksyllä 2013 minulla oli onni valokuvata puku Lahdessa.

Kuvio 14. Vasemmalla Mies Koiviston perinnepuvussa 2013. Oikealla Eteläväylä-malliston asukokonaisuus esillä Helsingin Hakasalmen huvilassa (Elle Toop 2013).

5.3.2 Tuulipuku

Kuten kaikki muutkin vaatteet muuttuvat ajassa, niin myös tuulipukukin. Jollain tavalla tuulipuvusta on tullut nykykansan kansanpuku. Muoti on vaikuttanut tuulipuvun ulko näköön ja materiaaleihin. Tuulipukuja on moni- ja yksivärisinä, geometrisillä kuoseilla ja

niissä on usein kirkasvärisiä yksityiskohtia. Tuulipukuja löytyy vuorella ja ilman, hupulla ja ilman huppua, muutamalla taskulla tai tosi monella taskulla. Tuulipukuja on todella joka lähtöön!

Vaikka tuulipukuja on ihan tarpeeksi, uskon aina yhden lisää mahtuvaan markkinoille, joten suunnittelin tuulipuvun. Halusin puvusta sellaisen, että sen voisi pukea päälle kesäsaateen yllättäessä tai lenkille mennessä. Kankaan tekniset ominaisuudet ja housujen erikoiskaava antavat kokonaisuudelle monta käyttötapaa.

Tuulipuvun tehtävä on suojata sen käyttäjää huonolta säältä ja siksi halusin lisätä siihen jotain kansanperinteestä, kahdeksansakaraisen tähden. Ympäri maailmaa kahdeksansakaraiselle tähdelle on omistettu maagisia voimia ja sen uskotaan suojaavan kanta-jaansa.

Tässä tapauksessa kahdeksansakaraisella on oikeasti suojaava tehtävä, se on heijastin. Ihmisillä joilla on tapana liikkua kellon ympäri, ei ole huolia roikkuvasta heijastimesta. Virossa heijastin on pakollinen, kuin halpa henkivakuutus.

Kuvio 15. Pyöräilyvaate-mallisto, protomalli (Elle Toop 2012). Malli: Oksana.

6 MARKKINOIDEN KARTOITUS

Oma yritys on haaste, mutta myös mahdollisuus. Yrittäjyys on mahdollisuus realisoida omia kokemuksia ja osaamista. Kiinnostukseni opinnäytetyötä kohtaan on pakottanut minua ajattelemaan monia asioita, kuten mahdollisen yrityksen sijaintia markkinoilla, mistä löydän asiakaskuntaa ja miten ylipäättään käytännössä koko homma toimii. Alla olevassa jaksossa yritän vastata kysymyksiin, jotka ovat nousseet esille eri vaiheissa.

6.1 Yleiskatsaus perinnetuotteista

Minua kiinnostaa kansaperinnekuosit ja etno-tyylisten tuotteiden valmistus, mutta kiinnostavatko kansanperinne-aiheiset tuotteet myös muita? Edes sen verran, että tuotteilteni riittäisi tarpeeksi maksavia asiakasta? Lähetin kyselyn markkinatilanteesta, mistä kerron seuraavassa jaksossa. Jalkauduin myös kentälle ja tarkkailin tilannetta paikan päällä.

Aloitin 19. joulukuuta 2013 Helsingin Senaatintorilla Tuomaan markkinoilta. Sää oli kuiva ja tuuleton, pakkasta mukavat pari astetta. Paikalla oli reilut 140 näytteilleasettajaa tarjoamassa suomalaista tuotantoa. Tehtäväni oli laskea kaikki, joiden valikoimasta löytyisi sellainen tuote, että sen pystyisi vaivatta hahmottamaan suomalaiseksi. Katselin myytäviä tavaroita sillä silmällä kuin olisin ulkomaalainen matkailija, torilla kun osui korvaan monenkielistä puhesorinaa. Kiersin kojut kaksi kertaa ja merkitsin paperille kaikki selvästi kansanperinneaiheiset tuotteet. Lopputulos oli yhteensä viisi myyntikojuja ja näistä kaksi oli saman yrityksen omistamia. Erään yrityksen tärkein tuote näytti olevan valkoiset ristikolla koristellut lapinlapaset ja samantyylinen pipo, sellainen joita on marketeissakin tusinatavarana saatavina. Olin yllättynyt, ettei kukaan myynyt näyttävällä ristipistokirjonnalla kuvioituja Lapin kintaita. Ne olisivat varmasti olleet ihan erilaisia verrattuna kokovalkoisiin. Muistiin jäivät vielä poronnahkaiset puukontupet ja käsin taotut puukot.

Monista myyntipisteestä löytyi luonnonharmaasta ja mustasta lampaanvillasta neulottuja sukkaa. Valitettavasti kaikki sukat olivat vain yksivärisiä, eikä sukista huomannut, olivatko ne oikeasti suomalaista alkuperää. Tuotteiden suunnittelija ja neuloja ei varmaankaan ollut ajatellut lainkaan tuotteen lisäarvoa, kun kaikki neuletuotteet olivat pelkästään siileäpintaisia. Vaikka tiskillä kintaiden vieressä seisova lappu vakuutti tuotteiden olevan

käsityötä, tämä väite ei näyttänyt olevan tarpeeksi houkuttava, koska ostajia ei sillä hetkellä näkynyt. Vain muutamia palmikolla koristettuja sukkiä osui silmääni. Itse asiassa ne olivat oikein nätit ja pyysin lupaa kuvata näitä, mutta vastaus oli kielteinen.

Kierros Kiseleffin talossa ei saamaani kokonaiskuvaa valitettavasti muuttanut. Kivoja käsityöitä oli myynnissä, mutta ei kovinkaan monta sellaista, missä suomalainen perinnekuosi nousisi esiin.

Tallinnan joulutorin Raatihuoneen aukiolla (21.12.2013) tulin valinneeksi siitä syystä, että paikka on samankaltainen kuin Senaatintori Helsingissä. Vaikka muitakin joulutoreja oli auki Tallinnassa, en ottanut niitä edellä mainitusta syystä vertailukohteeksi. Raatihuoneen joulutorilla oli kuhinaa Helsingin Senaatintoriin verrattuna enemmän ehkä siitakin johtuen, että joulutori oli ilmoitettu paikallisessa kulttuuriohjelmassa ja joulupukki kunniotti läsnäolollaan kansalaisia. Yli neljännesosa myyntikojuista oli varattu viroaiheisille tekstiilituotteille. Suurin osa näytti olevan teollisesti valmistettuja. Muutamissa myyntipisteissä esiteltiin käsin neulottuja kintaita ja pipoja. Valitsin tarkkailukohteeksi villaisten neuletuotteiden myyntipisteen. Ne ovat hinnalta edullisempia, ehkä näin myös houkuttavampia. Virolaiskuosien lisäksi näkyi paljon myös muita pohjoismaisia vaikutteita, kuten norjalaisneuleista ja Korsnäsin-paidoista inspiroituja tuotteita. Joulutorin valikoimasta huomasin hyvin asiakaskunnan laadun, ostajaksi odotettiin ulkomaan matkailijaa. Laskin tunnin sisällä asiakkaita. Kojun luukulla kävi yhteensä kahdeksantoista ihmistä, joista viisi osti jotain. Heistä yksi oli paikallinen, loput turisteja. Mielestäni myyntimäärä vaikutti aika kehnolta.

Joulutorilla sää oli viileähkö, tuulinen ja tihkusateinen, mikä saattoi olla myös syy vähäiseen asiakasmäärään. Molempien ulkoilmamyntitapahtumien analysoinnissa kirjasin seuraavat tekijät:

1. Sään vaikutus: Tihkusade, lumeton musta maa ja kylmä tuuli eivät houkuttaneet edes turistia hotellista ulos, paikallisista puhumattakaan.
2. Tuotteiden laatu: Vaikka tuotteet olivat käsityötä, ne eivät menneet kaupaksi ilman lisäarvoa.
3. Oheistoiminnan tärkeys: Tallinnassa paremmin näytti menevät kauppiaille, joiden kojun vieressä oli kuuman juoman tai makkaran myyntipiste.
4. Hinta-laatusuhde: Helsingissä käsintehdyt kintaat, mielestäni tylsännäköiset, olivat huomattavasti kalliimpia kuin kaupassa myytävät samanlaiset. Tallinnassa taas myytävät tuotteet, värikkäät ja tusinatavara, oli hinnoiteltu ulkomaalaista

asiakasta varten, joten hinnat olivat paikallisen maksukyvyyn huomioiden liian kalliit. (Tästä jatkokehittyisi asiakasryhmän suunnittelu – riittäkö varakkaita turisteja ostamaan kiskurihintaisia tuotteita vai olisiko ehkä kannattavampaa laskea hintoja paikallisille sopivammiksi?)

5. Myyjän persoona: Onko hän uskottavan näköinen? Uupunut vieraskielinen vilakintaan tai Kihnun troin myyjä ei tuntunut minusta kovin luotettavalta.

Joulun välipäivinä (28.12.2013) tarkistin tilannetta Tallinnassa Rocca Al Maren-ostokeskuksessa. Rocca Al Maren-keskus on suosittu myös turistien keskuudessa ja asiakkaita saapuu sinne busseittain. Jätin tietoisesti katsomatta erikoisliikkeet ja keskityin vain Prismaan myös siksi, että vertailukohteeksi olisi helpompi valita joku Helsingin Prismoista.

Prisma on koko perheen hypermarket, jonka edulliset ja laajat valikoimat uusiutuvat jatkuvasti. Valikoimiin kuuluvat päivittäistavarat sekä pukeutumisen, asumisen, vapaa-ajan ja kodintekniikan tuotteet. (Prisma.fi 2014)

Laskin yhteensä 124 erilaista tuotetta, joiden valmistuksessa oli käytetty perinnekuoseja. Pukineita, kuten paitoja, käsineitä ja erilaisia sukkiä, löytyi 79 artikkelia. Muita tuotteita olivat sateenvarjot, ostoskassit, astiat ja paperitavara. Muutamia tyhjiä aukkoja huomasin hyllyissä. Ilmeisesti tavara oli loppunut kesken näin joulusesongin aikaan.

Johtopäätökseni on, että Rocca Al Maren Prisma on tulosta tuottava marketti, eikä sillä oletettavastikaan ole varaa pitää myynnissä tavaraa, mikä ei myy ja mitä kukaan ei halua. Näin laaja kansanperinneaiheisten tuotteiden valikoima varmaankin tarkoittaa, että näille löytyy myös ostajia. Viron Prismoissa suomalaiset kuluttajat voivat käyttää vihreää kanta-asiakaskorttia ja ehkä siksi ne ovat heidän suosimiaan ostospaikkoja. Niinpä uskonkin monen Viron perinnekuosisen tuotteen joutuneen suomalaisen kotiin. Vastavanlaista tuotevalikoimaa en valitettavasti ole ikinä nähnyt Helsingin Prismoissa. Minusta tuntuu, ettei ole mitään syytä, miksi suomalainen kuluttaja ei ostaisi omia perinnekuoseja Suomestakin, varsinkin jos tuotteita olisi tarjolla ja näiden hinta - laatusuhde kohdallaan.

Kun Viron ETNO-sarjan sukkatuotteita oli joulukuussa 2013 myynnissä muutamassa halpatavarakauppaketjun liikkeissä Helsingissä, huomasin, että sukka-hyllyssä oli kokopuutteita aikuisten kooissa – eli tuote oli löytänyt tiensä asiakkaan ostoskoriin. Tämä kauppaketti on myös minun huomioni mukaan ainoa kauppa, jonka jatkuvasta valikoimasta löytyy Jussi-paita. Kun tuote on aina saatavilla, sen myynti kannattaa ja kysyntää riittää.

6.2 Haastattelut ja markkinoiden kartoitus

Lähteistä tehtyjen ja omien havaintojen tueksi toinen tehtäväni oli kyselyn avulla kartoittaa mahdollisia haasteita sekä ongelmia, joita alan yrittäjät kohtaavat. Minulla ei ole toislaiseksi omakohtaista kokemusta alalta ja kyselyn avulla tavoitteeni oli kartuttaa alan tietoutta. Laitoin kyselyn sekä Suomessa, että Virossa perinnekuosien parissa työskenteleville ihmisille ja yrityksille.

Kyselyn avulla tavoitteeni oli hahmottaa yrittäjien ongelmia ja kipupisteitä, minkälaista tuotetta asiakkaat odottavat, mistä he ovat kiinnostuneita ja minkälaisia sudenkuoppia yrittäjyydessä olisi mahdollisesti odottavissa. Ajattelin, että saatuani vastaukset näihin kysymyksiin minun olisi helpompi suunnitella oman yrityksen markkinointia.

Kun muiden ihmisten kokemuksia on mahdollista hyödyntää, ei pidä tuhata aikaa joutavaan. Virossa löytyy monta yrittäjää, jotka tekevät joko käsin tai koneella laadukkaita perinnetuotteita. Oletin, ettei heidän tavoittamisensa olisi vaikeaa ja pikemminkin ongelmani olisi se, että kenet valitsen haasteltavaksi. Suomesta ei ensisilmäyksellä tahtonut esiin nousta tekijöitä, mutta onneksi olin lopulta väärässä.

Etsittyäni Internetistä ja Kaapelitehtaan Martin markkinoilta (2013) vastaajia kyselyyni, olin alussa hyvin innoissani. Ennen varsinaista kyselyä lähetin alustavan kyselyn siitä, olisiko vastaajilla ylipäätänsä kiinnostusta osallistua tutkimukseeni. Martin markkinoilla otin rohkeasti kontaktia ja kerroin, mistä on tutkimuksessani oli kyse. Kaikki lupasivat vastata kahden viikon sisällä.

Kysymyksiä laatiessani toivoin myös, että tämä olisi mahdollisuus löytää itselleni yhteistyökumppani. Mielestäni kaksi on enemmän kuin yksi. Oletin, että varsinkin pienet yritykset olisivat olleet kiinnostuneita kontaktien laajentamisesta. Yksi Martin markkinoilla tapamaani yrittäjä jopa sanoi, että ei voi tietää, mihin kaikki voi johtaa. Etukäteen sanon, että hän olikin ainoa, joka vastasi kysymyksiin.

Aika kului ja vastauksia kyselyyn ei tullut, joten tiedustelin asiaa uudelleen. Taas kerran osoitettiin kiinnostusta tutkimusta kohtaan ja luvattiin vastata. Lähetin kyselyn seitsemälle virolaiselle ja kuudelle suomalaiselle yrittäjälle. Laadin kymmenen kysymystä, jotka esitin haastateltaville sähköpostitse. Koska yrittäjäpiirit Suomessa ja Virossa eriävät lainsäädännön ja tapojen vuoksi, annoin vastaajille mahdollisuuden jättää vastamatta joihinkin kysymyksiin. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus vastata kysymyksiin

oman yrityksen näkökulmasta. Seitsemästä virolaisesta kyselyyn vastasi kaksi ja kuudesta suomalaisista kyselyyn vastasi yksi.

Toinen kyselyyn vastanneesta virolaisesta oli jo lopettanut yritystoiminnan kokonaan, mutta ei kertonut syytä lopettamiselle. Toisen, Külli Jacobsonin, vastaukset ovat olleet suureksi avuksi opinnäytetyössäni. Jacobsonin yritys, Kagu Kudujad OÜ, valmistaa käsin neulekintaita hyödyntäen Viron perinnekuoseja.

Ainoana suomalaisista vastasi muotoilija Marianne Valola. Valolalla on vankka kokemus kansallisvaatteista ja hänen uraansa kuuluu muun muassa työskentelyä Helmi Vuorelma Oy:ssä.

Vastauksien vähäinen määrä ihmetytti minua. Itse yrittäjänä olisin käsittänyt tämän tilanteen mahdollisuutena markkinoida ja verkostoitua virolaisena Suomeen sekä päinvas-toin. Täytyy myöntää, että pettymykseni oli iso. Koin, etten ole osannut tarpeeksi hyvin selittää mitä hain, enkä vaikuttanut riittävän uskottavalta.

Annoin muutaman päivän tunteiden laantua. Ymmärsin tauon jälkeen, että olin saanut hyvät läksyt ja tapahtunut epäonni kääntyikin positiiviseksi kun laittoivat aivot töihin.

Siinä heräsikin monta kysymystä:

1. Meneekö kaikilla niin hyvin, ettei kilpailijoita odoteta ja markkinointia ei tarvita?
2. Tai meneekö jopa niin huonosti, että hävettää tunnustaa? Mutta miksi sitten ponnistaa?
3. Pelätäänkö ”tuotevakoilua”, joku saattaa viedä hyvän idean?
4. Kuka on kilpailija, saman tuotteen valmistaja vai jokainen samalla periaatteella toimiva yrittäjä?
5. Onko pienyrittäjällä varaa torjua mahdollista kilpailijaa?
6. Voisiko pelätystä kilpailijasta tulla kumppani?
7. Päteekö yritys-elämässä väite, että käsi pesee kättä, kaksi kättä jalkaa ja ystävänä selkää?
8. Tai saa ystävältä iskun selkään?
9. Entäs hyvä-veli-verkosto?
10. Koetaanko Suomen markkinoilla ulkomaalainen tunkeutujana?

6.3 Epäilyjä

Edellä mainitut kysymykset ovat askarruttaneet minua useasti. Kun kilpailijat hyökkäävät, taitaa se olla merkki, että kaikki sujuu. Kun kukaan sinusta ei huoli, olet hävinnyt

pelin, eikä sinusta ole kenellekään vaaraa. Tavalla tai toisella kaikki samalla alalla työskentelevät ihmiset ovat kilpailijoita keskenään. Kilpailu on hyvästä kun itse olet asialla. Laiska pelkää kilpailijaa. Kai sitä voi ajatella näinkin, että kilpailu pitää kehityksen vireillä.

Ei voi ikinä mennä niin hyvin ettei ystäviä tarvittaisi. Samaten on kilpailijan kanssa. Kun kyse on kuitenkin rajatuista markkinoista, olisi viisasta houkuttaa kilpailija kumppaniksi ja kehittää yhteistyötä. Perinnepuoti on rikkaampi, kun tavaravalikoima on laaja. Monta pientä tekijää yhdessä täydentäisivät toinen toistaan ja asiakkaita riittäisi molemmille. Tällainen toimivuuden esimerkki on Helsingissä supermarketit – lähes jokaisessa isossa ostoskeskuksessa sijaitsevat Citymarketit ja Prismat vierekkäin. Asioidessani marketeissa, olen huomannut, että asiakas menee useasti ostoksille kumpaankin kauppaan, jo pelkästä uteliaisuudesta toisessa kaupassa tarjottavaa kohtaan. Yleensä myös ostetaan jotain. Kun se periaate toimii isoissa kauppapaikoissa, luulisi sen toimivan pienissäkin.

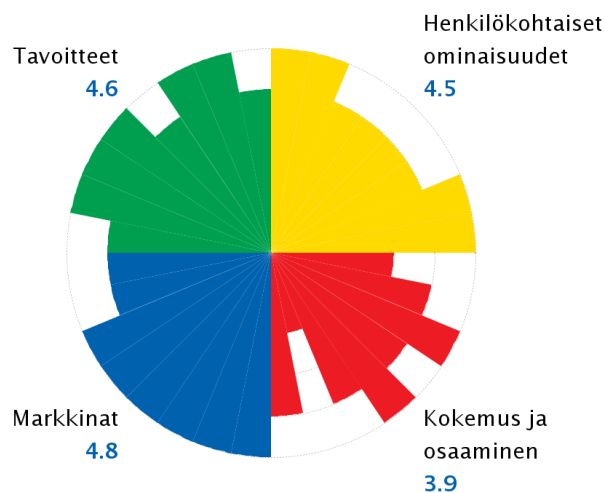
Joskus sitä myös epäonnistuu. Pitää analysoida ja miettiä, mikä alkoi pistää hanttiin ja miksi. Kun sen saa selville ja innostusta on jäljellä, voi aloittaa uudelleen, viisaampana, varovaisempana ja vahvempana. Jos ei halua enää jatkaa, hyvä näinkin. Ainakin tiedät, että olet yrittänyt. Eikä pidä sanoa muille aloittaville, että älkää kokeilko, sillä toisella saattaa olla parempi onni.

Arka kysymys on asenne maahanmuuttajataustaisiin yrittäjiin. Sekä kantasuomalaiset että maahanmuuttajat itse eivät helposti halua siitä puhua.

Maahanmuuttajat perustavat muita hanakammin yrityksiä erityisesti pääkaupungissa. Maahanmuuttajien yrittäjäyysinto on Helsingissä huomattavasti suurempaa kantaväestöön verrattuna, kun tarkastellaan työssä käyvää väestöä. Maahanmuuttajamiehistä noin 12 prosenttia ja naisista 8 prosenttia on Helsingissä yrittäjiä, kun kaikista työssäkäyvistä miehistä yrittäjiä on 8,5 prosenttia ja naisista 4,7 prosenttia. Kovempi into yrittää johtuu maahanmuuttajien erilaisesta asemasta työmarkkinoilla, sanoo maahanmuuttajien yrittäjäydestä viime syksynä väitellyt tutkija Tuula Joronen Helsingin kaupungin tietokeskuksesta. "Maahanmuuttajien työmarkkina-asema on heikompi", Joronen kertoo. Yksi merkittävä syy heikompaan asemaan on Jorosen mukaan kielitaidon puute. Lisäksi ulkomailla hankittu koulutus ei välttämättä vakuuta suomalaisia työnantajia.

Kun palkkatöitä ei ole tarjolla, jäljelle jää itsensä työllistäminen. Pakkoyrittäjäyys, jossa yrittäjäksi ryhdytään ennemmin pakosta kuin palosta, onkin Jorosen mukaan huomattavasti yleisempää maahanmuuttajien keskuudessa. (Hs.fi 2013)

Päätin ottaa selvää Yritys-Suomi-verkkosivuilla, onko minusta yrittäjäksi ylipäättään. 32 kysymyksen pikatesti tuotti alla olevan tuloksen (kuvio 16). Diagrammi kuvaa näitä heikompiä kohtia, mihin tarvitsisin enemmän tukea. Varsinkin kokemuksen puute askarruttaa eniten. Mutta kokemus tulee tekemällä, on vain pakko uskaltaa aloittaa.

Kuvio 16. Yrittäjätestin yhteenveto

Aloittava yrittäjä tuntee usein olevansa avun tarpeessa. Apu tässä tapauksessa ei välttämättä ole raha, vaan hyvä neuvo. Tuntuu, että apua on tarjolla runsaasti. Kuva saattaa vaikuttaa vähän erilaiselta silloin, kuin oikeasti lähtee liikkeelle oman yrityksen perustamisessa.

7 OMA YRITYS

Omaa yritystä perustettaessa on pohdittava kenelle ja mitä tarjotaan. Minkälainen on tuotteen laatu, tyyli jne. Missä sijaitsee tuotanto ja ketkä ovat sidoksissa toisiinsa. Tässä jaksossa käsittelen yritykseen liittyviä kysymyksiä.

7.1 Asiakasryhmät

Tavarapaljouden keskellä on mielestäni kattamatta alue, tekstiilituotteet, joiden valmistuksessa on hyödynnetty Suomen perinnekuoseja. Pitkä kokemukseni vaatemyyjänä on vahvistanut tunnetta, että kysyntää riittäisi ylläpitämään oma yritystä ja kehittämään sitä.

Asiakaskuva olisi seuraava:

1. Hän on kiinnostunut yksilöllisistä vaatteista ja itsestään.
2. Hän on tyylitietoinen ja tykkää pukeutua myös klassisiin vaatteisiin.
3. Asiakas voi olla yhtä hyvin niin oman maan kansalainen kuin ulkomaanmatkailija.
4. Hän ei halua olla enää osa massaa, vaan hän pyrkii yksilöllisyyteen ja sen mukaisesti etsii myös ulkonäköönsä erilaisia ratkaisuja.
5. Hän on väsynyt pikamuotiin ja etsii kestäväää laatua. Hänellä riittää halua ja rahaa ostaa yksi laatutuote monen kertakäyttövaatteen sijasta.
6. Hän on valmis maksamaan enemmän yksilöllisestä tuotteesta ja korkeammasta laadusta.

Kotimaisena asiakkaana hän tuntee juurensa ja myös uskaltaa ilmaista juuriaan vaatteiden avulla. Hänelle on tärkeää tuotteiden valmistuspaikka ja työntekijöiden olosuhteet.

Ulkomaalaisena hän arvostaa kulttuureja ja on tutustunut erilaisiin ihmisiin. Matkamuis-toista hän valitsee usein käytännöllisiä tuotteita. Tietoisena kuluttajana hän odottaa matkamuisoltakin käyttöarvoa ja näin matkalaukkuun joutuu kohdemaasta muiden joukossa laadukkaita vaatteita ja kodintekstiilejä, joukossa muutama kahvimuki.

Kansanperinnettä heijastava tuote on monella tavalla myös käyttäjänsä henkireikä. Jokainen varmasti tietää sen tunteen, kun yksinäisessä kämpässä ulkomailla siemailee kotikonnun mukista iltateetä. Helpottaa kummasti oloa se oma esine.

7.2 Materiaalit

Tuotteet valmistetaan luonnonmateriaaleista, kuten pellavasta, puuvillasta, viskoosista ja niiden sekoitteista. Kun markkinoilta löytyy paljon erilaisia, nykykuluttajan vaatimuksia täyttäviä tekstiilejä (vaikka mikrokuitu tai Gore-Tex), ei ole teknisetkin kankaat poissul-jettu. Joka tapauksessa on tavoite etsiä laadukkaita materiaaleja.

Materiaalilähteinä olisi ihan varteen otettava vaihtoehto myös isojen tehtaiden ylijäämävarastot. Näin jo kudotut kankaat pystyisi hyödyntämään, eivätkä ne joutuisi kaatopaikalle tai hävitettäväksi. Säästäminen on jo nykyisin iso juttu ja uskon, että tulevaisuudessa sen merkitys kasvaa vieläkin.

Virolaisen muotoilijan Reet Ausin mukaan Aasian tekstiiliteollisuudessa jopa 40 % kankaasta menee jätteisiin. Kyseinen materiaali voi olla myös laadukasta. Ylijäämämateriaali on tavallisesti joko tavaran ylituotantoa, tuotantovirheellisiä eriä ja leikkuujätettä. Koska ylijäämämateriaaleista suunnittelu on aikaa vievempää, se ei ole kovin suosittua muotoilijoiden seassa. (delfi.ee 2013)

Myös muut pienet kangaserät, mitä markkinoilla ei ole paljon, olisi näin mahdollista ottaa hyötykäyttöön extra-sarjan tuotannossa. Extra-sarjalla tarkoitan perusmalliston lisäksi pieniä eriä, joita voitaisiin suunnitella erilaisiin tapahtumiin, kuten jouluun, merkki- ja juhlapäiviin, juhannukseen, karkauspäivään tai vaikka nimipäiville.

7.3 Tuoteryhmät

Tuoteryhmät kannattaisi pitää alussa varsin suppeina, koska resursseja ei välttämättä ole tarpeeksi. Yrityksen ollessa toiminnassa pystyy hahmottamaan paremmin missä mennään. Valolakin (23.3.2014) muistutteli että sitä pitää valmistaa, mitä asiakkaat haluavat.

Yritykseni tehtävä on suunnitella ja tuottaa sekä teettää vaatteita. Mallistot pohjautuvat kansallis- ja kansanpukujen kaavoihin sekä kirjailuun. Mallit ja materiaalit ovat kuitenkin nykyaikaisia ja yksittäisiä vaatekappaleita voi hyvin yhdistellä muodikkaan vaatteen kanssa.

Uuden tulokkaan on vaikea löytää jalansijaa. Ensimmäisten tuotteiden on oltavia sellaisia, mitä olisi helppo ja suhteellisen edullista valmistaa. Tietysti asiakkaiden on helppo ostaa, jos ne sopisivat jopa olemassa olevien vaatteiden kanssa yhteen.

Tuoteryhmiä olisi alussa neljä:

1. Kauluspaita
2. Kevyt neulejakku
3. T-paita
4. Tuulipuku

Kauluspaita sopii toimistokäyttöön, mutta sopivan alaosan kanssa myös edustavampaan tilaisuuteen.

Toinen yksinkertainen vaatekappale on neule. Pohjoisella leveysasteella ei helposti tar-
kene ilman kevyttä jakkua. Täällä tuulee lähes aina ja joskus sade saattaa yllättää. Li-
säksi ohut neule yleensä mahtuu laukkuun ja sitä on helppo kantaa mukana.

Tavallisesti jokaisen naisen vaatekaapista löytyy prässihousut ja klassikko musta hame.
Yläosaa vaihtamalla pystyy käyttäjä loihtimaan uuden kokonaisuuden.

Tässä valikoimassa saattaa tuulipuku kuulostaa hiukan ylimääräiseltä. Kun miettii, miten
tärkeään asemaan on noussut hyvä kunto ja kaikki siihen liittyvä, on tuulipuvun lisäämi-
nen valikoimaan järkevää. Malliltaan tuulipuku on kevyestä teknisestä kankaasta ja hou-
sujen erikoismuoto mahdollistaa näiden käytön erilaisissa olosuhteissa. Tuulipuku on
suunniteltu sekä ulkonäöltään että kooltaan sopivaksi kaupunkikäyttöön. Kun paidat val-
mistetaan lähinnä luonnonkuidusta, niin tuulipukuihin toki käytetään sen tarkoitukseen
sopivaa kangasta ja valmistusmenetelmiä. Tuulipuvussa yhdistyvät nykyvaatimuksiin so-
piva tekninen kangas, työtavat ja perinnekuosit.

T-paita on ehdoton tuote. Kotimainen kuluttaja voi ostaa sen itselleen tai lähetettäväksi
lahjana ulkomaille. Sen avulla on helpompi houkuttaa asiakkaiksi myös turistit. T-paita
on helppo ja edullinen vaihtoehto, sen saa nopeasti suunniteltua ja myyntiin. Mikä pa-
rasta, t-paita käy kaikille, sitä pystyy helposti tilaamaan lisää tarpeen tulleen ja se on
myös kohtalaisen edullinen tuote.

Perheen lasten vaatteista vastaa yleensä äiti ja näin on oleellista lisätä valikoimaan las-
ten tuotteita. Kaikki, mitä tulee aikuiselle, valmistetaan myös lasten mitoissa. Lapset op-
pivat ajan myötä arvostaman valtavirrasta poikkeavaa ja tulevaisuudessa heistä varttuu
myös asiakkaita. Näin uusi yritys tekee työtä tulevan asiakaskunnan eteen.

Tuoteryhmiä kehittäessä on pakko ottaa huomioon niiden tuleva laatu. Haastatteluissa
sekä Valola että Jacobson korostivat tuotteiden laatua, sitä että kun kaikki tuotteessa on
kohdallaan niin siitä maksetaan. Valolan (23.3.2014) mukaan asiakkaat päättävät,
mitä tuotteita on liikaa ja mitä liian vähän. Sitä kannattaa tehdä mikä menee kaupaksi ja
sitä kannattaa koko ajan myös kehittää eteenpäin.

Molemmat haastateltavat olivat samalla kannalla tuotteiden laadusta. Sekä Valola että Jacobson sanoivat, että jotkut ihmiset eivät osaa tunnistaa laatua, kun heillä ei ole tarpeeksi kokemusta vastaavista tuotteista. Asiakkaat useasti eivät itse ole käsityötaitoisia, eivätkä osaa näin arvioida tuotteen valmistamiseen kulunutta ajan ja työn määrää. Jacobson (27.11.2013) on kokenut, että asiakkailta usein puuttuu kyky arvostaa laatua. He eivät osaa tunnista kunnan tuotetta myös siksi, että korkealaatuisista tuotteista on pula.

7.4 Valmistuttaminen

Tuotanto suunnittelusta lähtien tapahtuisi lähialueella. Sillä tavalla on helpompi seurata koko prosessia ja ongelmien esiintyessä myös nopeasti reagoida niihin. Jos joku tuote menisi erittäin hyvin kaupaksi ja jatkuvaa kysyntää riittäisi, olisi helpompaa tilata lisäeriä. Tuhansien kilometrien päästä sitä ei välttämättä helposti onnistuisi tekemään.

Yritys työllistäisi yksittäisiä ompelijoita, juuri heidän tehtävänsä olisi erikoistuotteiden valmistus. Laadukas toteutus on välttämättömyys. Oleellista on myös työntekijöiden aktiivisuus uusien tuotteiden muotoilussa. Tuotteita pystyy kehittämään jonkun ajan kuluttua yrityksen perustamisesta, kun ne ovat kuluttajalle jo jonkun verran tuttuja ja tuloja on kerääntynyt.

Työntekijöillä pitää olla tunne, että heidän osaamistaan arvostetaan muullakin tavalla kuin rahapalkalla. Paikalliset tai lähialueelta peräisin olevat työntekijät tuntevat perinteet ja näin on myös helpompi pysyä tuotekehityksessä mukana. Sellaisia ideoita pystyisi hyödyntämään pienissä erissä. Jos idea ei saavuttaisi suosiota, hävikki ei olisi suuri eikä kuluttaisi kohtuuttomasti varoja.

Tärkeää on myös asiakkaille jaettava tieto niin yrityksestä kuin paikallisesta työnantajasta.

7.5 Markkinointi

Yrityksen imago on pidettävä muista osista irrallaan. Asiakkaat muodostavat lopullisen mielikuvan yrityksestä.

Sen eteen on kuitenkin tehtävä töitä, että yrityksestä jäisi hyvä kuva.

Kun kohderyhmä on tiedossa, sen avulla on myös helpompi löytää kanavia, millä tavalla saadaan asiakkaat ostoksille. (Väänänen 2012)

Yritykselläni ei varmastikaan olisi kovin paljoa rahaa satsata markkinointiin.

Mahdolliset markkinointikanavat:

1. Omat verkkosivut, missä myös tuotteiden ostaminen onnistuisi. Jos se ei olisi perinteinen verkkokauppa, pitäisi tuotteiden ostaminen kuitenkin olla mahdollista. Lähes kaikilla on käytössä elektroniset laitteet, eli sähköisen median merkitystä ei kannata aliarvioida. Jos et ole Internetissä, et ole olemassakaan. Jos itsellä ei ole kykyä ylläpitämään verkkosivua, on välttämätöntä löytää luotettava yhteistyökumppani.
2. Bloggarit. Esimerkiksi käsityöharrastajat osaavat arvostaa ainutkertaisuutta. He ovat aivan varteenotettava joukko markkinoinnissa, kun valtaosa heistä vaihtaa kokemuksia ja muutenkin kuulumisia bloggeissa. He usein suostuvat mainostamaan ilmaiseksi tai pikku korvausta vastaan. Ei ole myös pelkoa kilpailusta, kun käsityö ja massatuotanto (olkoonkin pieni määrä) painivat ihan eri sarjassa. Käsityö on suosittu harrastus ja blogeja lukee kymmeniä ihmisiä - jos jokainen kertoo uudesta kauppapaikasta ja vaatemerkestä vaikka vain yhdelle ihmiselle, on se jo alkutaipaleella aika iso joukko potentiaalisia asiakkaita.
3. Matkailulehdet - kaikki kohdekaupungin elämään koskeva heijastuu niissä ja ilmaislehdistä ihmiset voivat ihan surutta repiä kiinnostavan tiedotteen tai mainoksen talteen.
4. Aikakausilehdet, lähinnä sellaiset, jotka käsittelevät erilaisia teemoja ja mistä löytyy lukemista koko perheelle. Nämä lehdet yleensä pysyvät lukupöydällä pitempään.
5. Markkinat ja myyjäiset. Huomioon täytyy ottaa ennen kaikkea tapahtumat, joiden osallistuja-vierailijat olisivat potentiaalinen asiakaskunta, (esimerkiksi maalaismarkkinat, kansankulttuuriin liittyvät tapahtumat, joulumyyjäiset, folkfestarit).

Viesti, mikä pitäisi tulla esiin on: tuotteet kaavoitetaan ja valmistetaan enintään noin 300 kilometrin säteellä niiden myyntialueesta. Sitä kannattaa mainostaa, sillä taloudellisesti vaikeina aikoina tuetaan oman kansan työllistämistä, uskotaan parempaan laatuunkin. Jos mietimme omia matkamuistojamme koti- tai ulkomaanlomilta, tulee lämmöllä mieleen paikallinen mahdollisesti käsin tehty tuote. Kaupassakin useasti asiakkaat kyselevät tuotteiden alkuperämaasta. Eli se tieto on oleellinen.

Jotta tuotemerkki tulisi tutuksi, on erittäin tärkeä tapahtuman jälkeen analysoida kuluja, asiakkaiden palautetta ym. Onnistumiset ja epäonnistumiset täytyy kirjata, jotta ne muistettaisiin ja välttyttäisiin virheilä jatkossa.

Mediamainontaa käyttäisin uuden malliston lanseeraamiseen, uutuuksista tiedottamiseen ja vastaavaan viestintään. Jos mainostaa liikaa, voi jäädä kuva vaikeasti myyvistä tuotteista, mikä tarvitse paljon huomiota tulleen myydyksi.

Yhteistyökumppanit kuten toimittajat ja alihankkijat ovat nekin tärkeitä markkinoijia. Kun heidän kanssaan asioidessaan seisoo sanojensa takana, kantautuu hyvä maine muuallekin. Rehelliset yrittäjät osaavat arvostaa sellaista mainontaa. Myyntipaikan valinnassa ja vuokrauksessa kumppanit ovat tärkeitä, samoin markkinoinnissa.

7.6 Myyntipaikka ja myynti kuluttajalle

Tuotteiden myynti kuluttajille on yksi oleellisimpia asioita. Tuotteiden laatu jää asiakkaalta huomaamatta jos hän ei löydä kauppaan. Myyntipaikan valinnassa ja sijainnissa kannattaa siis olla tarkka. Oleellista on käydä etukäteen läpi kaikki mahdolliset vaihtoehdot, koska tietäessään mitkä ovat riskipaikkoja, osaa niihin varautua.

Oman brändin tuotteita voi myydä monella tavalla;

1. Oma kivijalkakauppa
2. Esillepano tavaratalossa tai supermarketissa
3. Verkkokauppa
4. Erilaiset markkinat ja myyjäiset

Vasta aloittavalla yrityksellä ei yleensä tahdo löytyä ylimääräistä rahaa, jolla vuokrata edustava tila hyvien kulkuyhteyksien päässä. Silloin olisi viisasta etsiä kumppani, jolla olisi samat ongelmat, mutta yhdessä niiden ylittäminen onnistuisi. Omaa valikoimaa katsoen kanssavuokraajalla on merkitystä. Kummankin tuotetarjooman olisi hyvä tukea toinen toistaan, sillä asiakkaan tullessa jotain yhtä tiettyä tuotetta ostamaan, niin usein jostain muutakin tarttuu matkaan. Käsi kädessä -toiminnasta olisi hyötyä molemmille osapuolille. Samalla asiakas toimisi markkinoijana.

Jotta asiakas saisi näppituntuman tuotteesta, myyntipaikka voisi olla myös tavaratalo tai supermarket. Iso ostoskeskus saattaa olla jopa parempi vaihtoehto, varsinkin pienillä paikkakunnilla, koska siellä asioi varmasti enemmän potentiaalisia asiakkaita, kuin taas pikkupuoti ei välttämättä osu kuluttajan tielle.

Erittäin tärkeää tunnetuksi tulemisen kannalta on verkkokauppa. Luonnollisesti verkkokaupan osoitteen jakelu bloggareiden sivuilla laajentaisi tietoa firmastani.

TNS Gallupin Digital-yksilön johtaja Ville Wikström kertoo, että vuonna 2013 ensimmäisen puolen vuoden aikana kovimmat kasvuluvut verkkokaupassa olivat rahoituksessa ja pukeutumisessa. (Kauppa.fi 2013).

Myyntipaikkojen hyvät ja huonot puolet:

1. Oma kivijalkakauppa – Saa itse päättää millä tavalla myy tuotteita kuluttajalle. Välitön kontakti asiakkaaseen - hänen mielipiteensä tulee huomioon otetuksi saman tien. Isommasta ostoksesta poiketen pystyy omassa kaupassa paikan päällä antamaan vaikka pientä alennusta, tarvittaessa pukeutumisneuvontaa ym. Vaikeaksi kivijalkakaupan pitämisen tekee sopivan tilan löytäminen, korkeat kiinteistöön liittyvät ylläpitokulut, isot mainoskulut, henkilökuntaan liittyvät kustannukset, kulut kassajärjestelmän ja puhelinliittymän hankintaan, paketoititarvikkeet ym.
2. Tavaratalon tai supermarketin plussana on jo valmis ja tunnettu kauppapaikka, jossa on runsaasti asiakkaita. Vaatteiden sovituskoppeja on, mutta pukeutumisneuvonta useasti puuttuu. Erikseen ei tarvitse palkata myyjä, myös tekniset laitteet (kassat jne) on talolla omasta takaa. Tavallisesti paketoititarvikkeet ovat keskuksen omia, joten ne eivät aiheuta kuluja.
Heikkoutena on muun muassa se, että esillepanot riippuvat paljolti tavaratalon säännöistä, eikä niihin pysty aloittavana yrityksenä kovin paljon vaikuttamaan. Siitä syystä asiakas ei välttämättä löydä tavarantaljoudessa tuotettani. Tuotepalautetta ei saa ajoissa, jos ylipäättään saadaan. Nopeus on tärkeä, sillä mitä nopeammin pystytään korjaamaan esimerkiksi virheet, sen luotettavampi on brändin imago.
3. Verkkokaupan plussana on ensinnäkin ostamisen mukavuus kuluttajalle. Kun ostot tehdään kotoa käsin, asiakas voi olla maantieteellisesti missä tahansa. Yrityksen ei tarvitse omistaa mitään myyntipistettä, eikä tehdä minkäänlaisia siihen liittyviä hankintoja. Myymälä on aina auki.
Huonompi puoli on, että puuttuu sovitumahdollisuus. Vaikka nykyisin on tavallista, että verkkokaupasta ostetaan monta vaatetta kerrallaan ja kotisovituksen jälkeen palautetaan ei-sopivat tuotteet, on aina olemassa vaara, että asiakas väsyä tuotteiden vaihtoon eikä tilaa jatkossa mitään. Varsinkin jos hänellä on verkkokaupasta entuudestaan negatiivisia kokemuksia.

4. Markkinatapahtumien plussat ovat ainakin välitön kosketus asiakkaaseen, puuttuvat kiinteistökulut, liikkuvuus, myydään siellä, missä tapahtuu. Heikkouksia ovat sääolot. Myynti ei välttämättä onnistu, kun huono keli ajaa kulluttajat pois. Tuotteetkin saattavat helposti likaantua ja on hankalaa järjestää mukavaa sovitustilaa. Useasti markkinamyymäjät mielletään halpatavaran myyjiksi ja asiakkaiden huomio tuotteita kohtaan on siksi vähäinen. Korttimaksun järjestäminenkin voi olla joskus mahdotonta.

Myyntipaikan vallinta täytyy siis aika tarkasti pohtia, sillä pieleen mennyt arviointi tulee kalliiksi. Jos myyntipaikaksi valitaan kivijalkakauppa tai oma tila suuressa ostoskeskuksessa, täytyy palkata myös myyjä.

Myyntihenkilön valinta on oleellinen juttu. Jacobson kertoikin Helsingissä Martin markkinoilla (23.11.2013), että parhaiten ostetaan käsitöitä silloin, kun valmistaja itse on myymässä. Asiakkaalle on tärkeää myyjän asenne sekä hänen kertoma tuotteen ja kuosin tarina. Oleellista on valmistajan ja hänen tuotteensa välinen suhde. Tuolloin asiakas pysyy yhdistämään tuotteen tiettyyn ihmiseen eikä esimerkiksi paita ole pelkkä vaatekappale kaupan tangossa. Myyjän on oltava materiaalitietoinen, osattava neuvoa asiakkaita ja tarvittaessa hän osaa antaa vinkkejä tuotteiden korjaamiseksi asiakkaan mittoihin. Silloin tällöin on hyvä omistajan ja johtajankin olla kentällä. Asiakas näkee, että yritys on aidosti kiinnostunut asiakkaistaan ja useasti siitä tulee myös kaupat.

Ostokset pakataan asiakkaalle kestokassiin. Ompelupöydältä jää aina ylijäämä kangaspaloja, jotka toimivat ostoskassien materiaalina. Ostoskasseja olisi kahta laatua – toinen ilmaiskassi ja toinen koristeellisempi sekä arvokkaampi myyntiin. Ilmaiskassi tietysti maksaa yritykselle, mutta oleellista on myös viesti asiakkaalle, että yritys ei tuhlaa ja kaikki materiaali käytetään. Ilmaiskassin kylkeen painetaan brändin nimi ja osoite, jotta kassi on jatkokäytössäkin yrityksen mainos.

7.7 Kierrätys

Silloin tällöin, eri syistä, vaatteita ei enää käytetä ja ne joutuvat kaatopaikalle tai kierrätykseen. Yritys ostaa tai ottaa takaisin, kunnosta riippuen, käytetyt tuotteet. Mikäli tuote on hyvässä kunnossa, se voidaan myydä uudelleen sellaisenaan. Vaihtoehtoisesti tuotteesta voidaan ottaa talteen yksityiskohtia hyödynnettäväksi uusissa tuotteissa tai käytettäväksi uudelleen materiaalina käsityötuotteissa. Uusiokäyttö mahdollisesti vähentäisi tuotteiden joutumisen keräyslaatikkoon tai pahimmassa tapauksessa roskiin. Samalla

uusio antaisi edullisen ostomahdollisuuden toiselle asiakkaalle. Käytettyjen tuotteiden palauttamisen yhteydessä on hyvä mahdollisuus saada asiakkailta palautetta tuotteiden laadusta.

Yhteenvetona voidaan toteaa, että kiinnostusta kansanperinteitä kohtaan on ja mielestäni kysyntää perinnepohjaisille tuotteille varmastikin riittäisi. Yrityksen perustamisessa on kohdattava samat haasteet kuin muillakin aloilla.

Lähteet

Eesti ajalugu I. Daatumeid Eesti ajaloos. Saatavilla: <http://eesti-ajalugu.webs.com/> (luettu 12.01.2014)

Eesti rahvarõivad 2014. <http://rahvaroivad.folkart.ee/rahvaroivad> (luettu 13.11.2013)

Eesti rahvarõivad, nende kujunemine peorõivaiks ja tänapäev. Saatavissa: <http://rahvaroivad.folkart.ee/rahvaroivad>. luettu 29.12.2013

Estonica 2013. Saatavissa: http://stage.estonica.ee/et/Kultuur/Rahvakultuur/Rahvakultuuri_m%C3%B5jutanud_tegurid/ (luettu 23.11.2013)

Finnica 2014. Muuttuva kansallispuku. Saatavissa: <http://www.finnica.fi/suomi/index.htm> (luettu 29.12.2013)

Franck, Marketta 1997. Waatteen wiesti ja wiettelys. Nukke- ja pukumuseo Hatanpään kartano, Tampere. Eräsalon Kirjapaino Oy (luettu 09.12.2013)

Haveri-Nieminen, Marja-Liisa. Kansallispuvut ovat kotolämpöisiä. Saatavissa: http://www.flammuraita-helahoito.fi/etela_poh_kanspuvut.html (luettu 12.1.2014)

Holst, Leena 2003. Suomalaiset kansallispuvut. Saatavissa: <http://www.finnica.fi/suomi/index.htm> (luettu 19.2.2014)

Iltalehti 2013. Duudsonien puvut säväyttivät. Saatavissa: http://m.iltalehti.fi/linnanjuhlat/2013120617805250_lj.shtml (luettu 17.2.2014)

Iltasanomat 2013. Kansa hyväksyi presidentin muinaispuvun. Saatavissa: <http://www.iltasanomat.fi/viihde/art-1288338823073.html> (luettu 28.12.2013)

Juntunen, Jenni 2013. Toisin ajateltu. Hok-Elannon-verkkolehti, helmikuu 2013. Saatavissa: <http://www.digipaper.fi/hok-elanto/106268/> (luettu 27.01.2014)

Jacobson, Külli. Lyhyt sähköposti -haastattelu 27.11.2013

Kabur, Anu & Pink, Anu & Meriste, Mai 2010. Meite Muhu mustrid. Türi: Saara kirjastus.

Kansallispuvut ja kansanpuvut. <http://archive.today/6JMhz> (luettu 13.03.2014)

Kaukonen, Toini-Inkeri 1985. Suomalaiset kansanpuvut ja kansallispuvut. Werner Söderström Osakeyhtiö. Porvoo - Helsinki - Juva

Verkkokauppa jatkoi kasvuaan alkuvuonna. Saatavissa: http://www.kauppa.fi/ajankoh-taista/tiedotteet/verkkokauppa_jatkoi_kasvuaan_alkuvuonna_23674

Koppelmann, Kübe 2013. Kaapotkleidi või –kostüümi õmblemine. Saatavissa: http://www.kultuur.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=236&Itemid=306 (luettu 09.01.2014)

Käspaikka.fi. Ikat-värjäys. Saatavissa: http://www.kaspaikka.fi/kulttuuri/kansainvaliset_kasityot/ikat.htm (luettu 09.11.2013)

Käsityöläisiä ja kauppiaita. Kauppa meillä ja muualla. Saatavissa: http://www.oulu.ouka.fi/aikamatkaoulu/1600/kasityo_kauppiat.htm (luettu 09.01.2013)
Lahtelaiset saivat oman perinnekankaan. Saatavissa: <http://www.lahti.fi/www/bulletin.nsf/pfbd/832DBA94810F9168C2257A86002EBBE9> (luettu 28.12.2014)

Lauri, Urmas Näitusest „Kukuruse kaunitar“ sai kommenteeritud väljaanne. Saatavissa: <http://www.hiiuelu.ee/artiklid/n%C3%A4itusest-%E2%80%9Ekukuruse-kaunitar%E2%80%9C-sai-kommenteeritud-v%C3%A4ljaanne>

Lounema, Risto 2001. Muinaisen Euran valtiatar. Kodin Pellervo-verkkosivut. Saatavissa: http://www.pellervo.fi/pellervo/11_01/valtiatar.htm (luettu 27.11.2013)

Loodus, Antti 2013. Muinaseestlaste suhted kristlusega. Saatavissa: <http://teadus.usk.ee/muinaseestlaste-suhted-kristlusega> (luettu 29.12.2013)

Mikkola, Esa 2012. Mikkeli. Tuukkala. Varhaiskeskiaikaisen ruumiskalmiston kaivaus 18.8.–8.10.2009. Saatavissa: (http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteripor-taali/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=114477&tyyppi=pdf&kunta_id=491)

Mägi, Orenti 2013. Eesti ristiusustamine – vabatahtlik ning sunniviisiline. Saatavissa: <http://kjt.ee/2013/06/eesti-ristiusustamine-vabatahtlik-ning-sunniviisiline/> (luettu 21.3.2014)

Nurmi, Timo 2004. Gummeruksen suuri suomen kielen sanakirja. Gummerus Kirjapaino Oy

Pienet perinnekirjontatyöt. Saatavissa: <http://www.vuorelma.net/tuotteet.html?id=84/> luettu (17.03.2014)

Tervetuloa Prismaan. Saatavissa: <http://www.prisma.fi/market/prisma> (luettu 03.02.2014)

Pursiainen, Leena 1982. Karjalaisia kansanpukuja nykyisestä Etelä-Karjalasta, Laatokan Karjalasta ja Karjalan kannakselta. Porvoo, WSOY:n graafiset laitokset.

Rammo, Riina 2005. Pronksspiraalkaunistused rõivastel Eesti haualeidude põhjal 11. – 14./15. sajandi. Peaseminaritöö. Tartu Ülikool. Saatavissa: http://www.arheo.ut.ee/docs/Riina_Rammo_bakalaureus.pdf (luettu 12.03.2014)

Randoja, Elina 2011. Muinasajal kandsid ehteid ka mehed. Saatavissa: <http://aerling.blogspot.fi/2011/05/muinasajal-kandsid-ehteid-ka-mehed.html> (luettu 18.12.2013)

Muinaispuku. Saatavissa: http://www.rauma.fi/raumanseutu/Pdf_tiedostot/Paikallishistorian_opetusmateriaali/kansallispuvut_ja_muinaispuku.htm (luettu 11.11.2013)

Routio, Pentti 1997. Tuote ja tieto. Tuotteiden tutkimuksen ja kehittämisen metodiopas. 4. painos. Taideteollinen korkeakoulu. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy
Saarinen, Juhani 2013. Maahanmuuttajat perustavat yrityksiä muita hanakammin. Saatavissa: <http://www.hs.fi/talous/a1361680396275> (luettu 17.2.2014)

Sarv, Mari 2014. Reet Aus: ostes mõtle, kellele su raha läheb. Saatavissa: <http://epl.delfi.ee/news/lp/reet-aus-ostes-motle-kellele-su-raha-laheb.d?id=67768959> (luettu 21.2.2014)

Perinne. Saatavissa: <http://www.suomisanakirja.fi/perinne> (luettu 22.5.2014)

Kansallispuvut. Lavansaaren puku. Saatavissa: http://www.taitokymenlaakso.fi/index.php?k=5688#a_5691 (luettu 12.2.1014)

Upola, Terhi 2013. Duudsonien puvut olivat yleisön mielestä ylitse muiden. Yle uutiset-verkkosivu. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/duudsonien_puvut_olivat_yleison_mielesta_ylitse_muiden/6973429 (luettu 2.3.2014)

Uus, Ingrid 2012. Noppeid Kihnu näputööst. Mõnõd noppõd kihnu njäputüest. Viljandi. OÜ Eesti Loomeagentuur

Valola, Marianne blogi. Saatavissa: <http://mariannevalola.com/kotitarvemetsuri-blogi/> luettu (15.02.2014)

Valola, Marianne. Lyhyt sähköposti–haastattelu 23.03.2014

Vunder, Elle 1992. Eesti rahvapärane taimornament tikandis. Tallinn: Kirjastus Kunst

Väänänen, Esa 2012. Markkinointi. Opintomateriaali Metropolia AMK

Wikipedia 2013. Kansallispuvu. Saatavissa: <http://fi.wikipedia.org/wiki/Kansallispuvu> (luettu 11.11.2013)

Yle. Pronssi- ja rautakauden hautalöydöt. Saatavissa: <http://oppiminen.yle.fi/historia-suomi/suomen-arkeologiaa/pronssi-rautakauden-hautaloydot> (luettu 28.12.2013)

Kuvalähteet

Kuvio 1. Euran emännän juhla-asu. Kuva Risto Lounema. http://www.pellervo.fi/pellervo/11_01/valtiatar.htm)

Kuvio 2. Kukruse kaunitar.

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=197542510282181&set=a.197540796949019.40458.197540750282357&type=1&theater>

Kuvio 3. Kihnu-neulepaita. Kuvaaja ei tiedossa http://www.evilla.ee/mustriga_kampsunid_eng.html. Kihnu-lapaset <http://knittingforengineers.blogspot.fi/2009/04/nordic-heritage.html> (luettu 28.12.2013)

Kuvio 4. Naisten kansallispukuja. Kuvaaja ei tiedossa. <http://www.flammuraita-helahoito.fi/> (luettu 28.12.2013)

Kuvio 5. Lavansaaren naisten puku 2014. Kuvaaja ei tiedossa. http://www.tarjalava.net/site/index.php?option=com_content&view=article&id=76:vuokrapuvut&catid=39:kansallispuvut-tuotteet&Itemid=56 (luettu 28.3.2014), Seiskarin naisen puku 2004. Kuva © Helmi Vuorelma Oy http://www.kansallispuvut.fi/puvut/seiskari_np.htm (luettu 28.12.2013)

Kuvio 6. Yliset noin vuodelta 1770. Eesti Rahva Muuseum. Kuvaaja ei tiedossa. <http://www.erm.ee/et/Avasta/Kihelkonnad/Haljaja-kihelkond>

Kuvio 7. Yliset noin vuodelta 1800. Eesti Rahva Muuseum. Kuvaaja ei tiedossa. <http://www.erm.ee/et/Avasta/Soome-ugri-rahvakultuur/Kihelkonnad/Vaike-Maarja-kihelkond>

Kuvio 8. Mouhijärven naisenpuku. Kuva © Helmi Vuorelma Oy <http://www.finnica.fi/suomi/index.htm>

Kuvio 9. Nokian kumisaappaat. Kuva transwede <http://flickrhivemind.net/Tags/nokian/Interesting>

Kuvio 10 karkauspäivän hame. Kuva © Helmi Vuorelma Oy <http://www.vuorelma.net/tuotteet.html?id=77/434>

Pojan liivi Living in Colour – valokuvasarja, Lahden taidemuseo, 2013 kevät. Kuva Jonna Monola <http://mariannevalola.com/living-in-colour-2/>

Kuvio 11. Kansallispukuhame ja nykyvaatteet. Kuva Kotitarvemetsuri. <http://vuorelmankankaat.wordpress.com/2012/12/14/voiko-kansallispukuhamettakayttaa/jurva90v/>.

Peräpaita ja nykyvaatteet. Living in Colour – valokuvasarja, Lahden taidemuseo, 2013 kevät. Kuva Jonna Monola <http://mariannevalola.com/tag/moderni-kansallispuku/>

Kuvio 12. Duudsonit Härmänpuvuissa Itsenäisyyspäivän linnanjuhlissa. Kuva Jenni Gästgivar 2013. http://m.iltalehti.fi/linnanjuhlat/2013120617805250_lj.shtml

Kuvio 13. Muhun perinnehame. Kuvaaja ei tiedossa. <https://piiprellid.wordpress.com/2011/01/30/kulm-tuul-teatetantsijaid-ei-pidur-danud/p1000558/>

Kuvio 14. Koiviston mies. Kuvattu Lahdessa 7.9.2013 Karjalan Liiton päivinä. Kirjoittajan suunnittelema puku "Eteläväylä" MOI -näyttelyssä Helsingissä Hakasalmen huvilassa 12.4.2013 (© Elle Toop 2013).

Kuvio 15. Pyöräilyvaate Vilku –mallisto, protomalli. © Elle Toop 2012

Kuvio 16. [://www.yrityssuomi.fi/](http://www.yrityssuomi.fi/) sivulla laadittu yrittäjätestin yhteenveto 24.03.2014.

Haastattelukysymykset

Marianne Valola

1. Miten pitkäaikainen kokemus sinulla on kansanperinnekuoseista vaikutteita saaneen käsityön/tuotteiden tekemisestä? Miksi kansanperinnekuosien käyttö on tärkeää?
2. Miten sinun ideat ("normista" poikkeavat) on otettu vastaan?

Kansanperinnekuoseista vaikutteita saaneen käsityön/tuotteiden hinta ja hinnoittelu:

- a. Käsityönä valmistetut tuotteet ovat mielestäni liian kalliita: kyllä / ei. Miksi?
 - b. Käsityönä valmistettujen tuotteiden tulee mielestäni olla kalliimpia: kyllä / ei. Miksi?
 - c. Käsityönä valmistetuille tuotteille ei löydy kysyntää eikä ostajia: kyllä / ei. Miksi?
 - d. Voisiko käsityön sijasta käyttää konekirjontaa (esim. konekirjottu rekkopaidan miehusta): kyllä / ei. Miksi?
 - d. Mitä muuta haluat sanoa?
3. Alan ammattilaisena tunnet todennäköisesti (valmistamasi) kansanperinnekuoseista vaikutteita saaneiden tuotteiden markkinoita ja olet kenties tutustunut vaihtoehtoiseen tarjontaan. Tuntuuko sinusta, että jotain tuotetta on tarjolla ihan liikaa ja jotain toista liian vähän? Voisitko kuvailla esimerkkejä?
 4. Minkälaisia havaintoja sinulla on kansanperinnekuoseista vaikutteita saaneen käsityön ja tuotteiden laadusta?
 5. Meneekö jossain raja missä ei saisi käyttää perinnekuoseja?
 6. Saanko laittaa sinun tai yrityksenne nimen opinnäytetyöni lähdeluetteloon?

Haastattelukysymykset

Küllli Jacobson, Kagu Kudujad OÜ

1. Kui kaua olete teinud etnograafiast inspireeritud käsitööd?
2. Kas teete esemeid juhuslikeks-hooajalisteks müükideks (jõulu- ja käsitöölaadad) või oma hobiks (ja need leiavad täiesti juhuslikult ostja)?
3. Kui teil on rahvuslikel traditsioonidel põhinevate esemete tootmiseks ettevõtte, kas hindate saadavat tulu jätkusuutlikkust silmas pidades piisavaks?
4. Kui esemete müügist saadav sissetulek ei ole piisav arenduseks ja investeeringuteks, siis kuidas iseloomustate olukorda: kas toode peaks olema kallim, et kataks aja- ja materjalikulu? Kas sel juhul tõuseks toote hind sedavord, et ei leiaks enam ostujõulist klienti? Veel midagi?
5. Kui hinnatundlikud on kliendid, tellides originaalset eset?
6. Ala tegijana tunnete kindlasti pakutavat valikut erinevates kauplustes ja netipoodides. Kas teile tundub, et mingit liiki toodet on liiga palju ja midagi liiga vähe? Palun tooge näiteid.
7. Kuidas hindate turul pakutavate toodete kvaliteeti üldiselt?
8. Kas tegutsete ka koolitajana, kursuste juhendajana, õppejõuna õppeasutuses vm?
9. Kas võin teie või teie ettevõtte täisnime kasutada diplomitöö allikate nimekirjas?

Kui soovite lisada kommentaare, mida ma ei ole osanud küsimuseks vormistada, siis ootan uudishimuga